

Sõjaasjanduse ajakiri

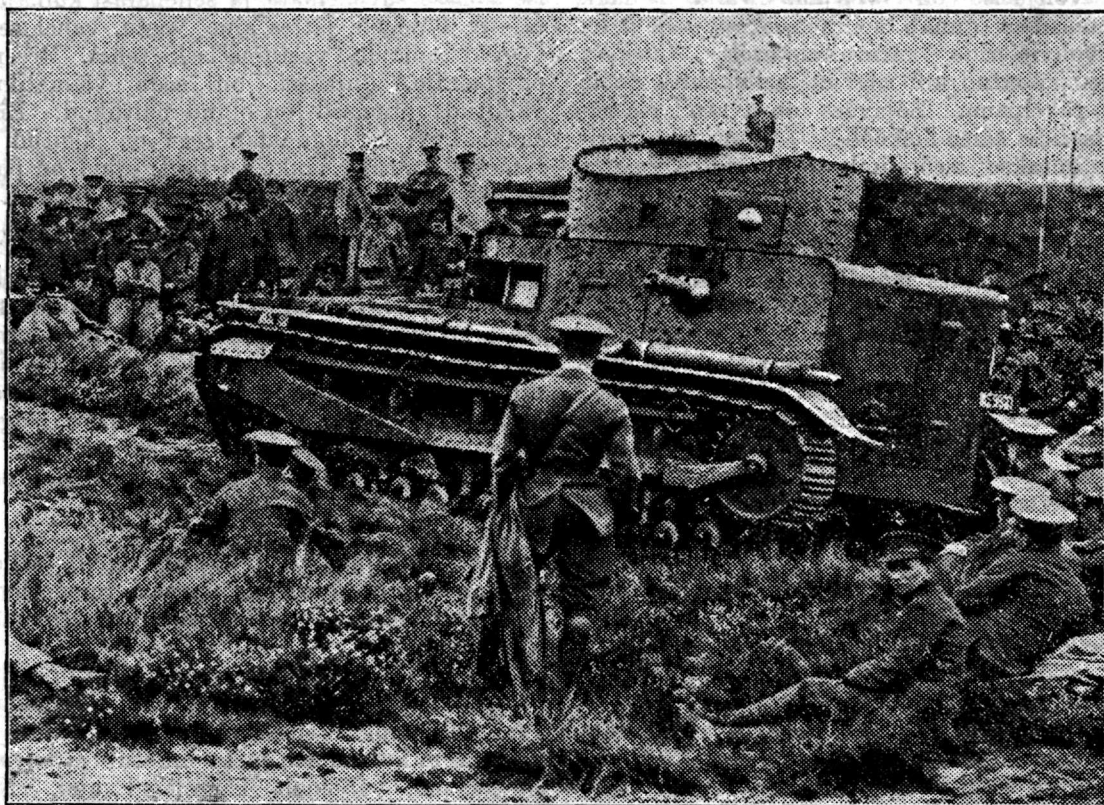
SÕDUR

№ 36.

Laupäeval, 5. septembril 1925.

VII aastakäik.

UUE TANK INGLISE SÕJAVÄES.

Tänavu sügisestel Inglise sõjaväe üldistel manöövritel, mis peetakse Winchesteris 22. kuni 25. sept., tarvitatakse uuetüübilist tanki, mis 1918 a. süsteemilistest tankidest mitmeti, eriti aga oma kiiruselt erineb. Tanki liikumise kiirus on 35 miili (umbes 55 klm.) tunnis. Meeskond koosneb 5 mehest. Tank on relvastatud kahe Vickers'i kuulipildujaga, ühe Hotchkiss'iga ja ühe kolme-naelalise mürskiga kahuriga.

Reservohvitseride kordamisõppuste puhul.

Ilmasõja miljonilised armeed vajasisid ette-nagemata suurel arvul ohvitseri. Kõik sõdijad riigid olid sunnitud ühel või teisel teel asuma kiirele ohvitseride ettevalmistusele. Sama sõda näitas, et nüüdissõja võitlus nõuab ohvitserilt mitmekülgeid ja laialisi teadmisi.

Arvesse võttes aastasaja valitsevaid ideid kui riiklises nii ühiskondlises elus, sõjavägede komplekteerimise seadusi, relvade mitmekesisust ja nende keerulisi ning muutuvaid metoode, võib kindlasti oletada, et tuleviku sõda kujuneb eriti nõudlikuks ohvitseri kui juhi vastu. Sellest on aru saadud ja asutud aegsasti ohvitseride väljaõppele tuleviku sõjaks. Esimeses järjekorras tuleks tarvilisele kõrgusele tõsta rikkaliku sõjakogemustega reservohvitseride sõjateoreetiline ettevalmistus ja seda tuleks eriti teha sõjavägedes, kes äsja lõppenud võitlusist on võitjana välja tulnud. Prantsusmaa annab selles eeskju. Sääln on reservohvitseride ettevalmistusele tuleviku sõjaks pööratud kui riigi nii seltskonna poolt suur tähelepanu. Sõjaväes on avatud reservohvitseride täienduskoolid. Reservohvitseridele antakse iseõppimiseks tarvilisi kaarte ja teisi õpeabinõusid. R. ohvitserid on liitunud n. n. „Prantsuse Reservohvitseride Rahvuslisse Liitu“, millel üle 120.000 liikme, ülesandega — pidades lähedat sidet alalise väega, ettevalmistada kui omi liikmeid nii kogu rahvast (propaganda teel) tuleviku sõjaks ning iseõppides ühtlasi levitada rahva seas sõjalisi teadmisi. Samuti on võidetud Saksa-maa reservohvitserid liitunud avalikult ja salajalt.

Väikestes lääne riikides, mis oma geograafilise asetuse tõttu väljaspool otsekohest sõja hädahoitu, on üheltpoolt aset leidnud väevähendamise ja äärmise patsifismi ideed, teiselt poolt töötatakse suure hooga kaardrite ja juhtide väljaõppe kallal.

Selle tõenduseks äsja peetud Hollandi ohvitseride ülemaalse kongressi otsused ja mõtteavaldused riigikaitse suhtes.

Eesti on asetatud veel rohkem kui Prantsus-maa (naabriks — nüüdisaja Saksa vabariik) agressiivse riigi (Vene) naabruse, ergo meie ei tohiks reservohvitseride väljaõppes vähem teha kui Prantsus-maa. Suurem osa meie reservohvitseridest on edukalt juhtinud vabadussõja võitlusi. Kui võitja sõjaväe ohvitser võiks olla Eesti reservohvitser võidupärmiks tuleviku sõjas, kui teda õieti ja tarviliselt selleks ettevalmistatakse.

Kuni augustini s. a., mil Vabariigi Valitsuse otsusel esimene osa reservohvitseri õppustele kutsuti, ei ole selles küsimuses midagi tähelepanu väärivat avalikult toime pandud.

1. august 1925 a. tuleks reservohvitseride õppeasjas pöördpäevaks lugeda, sest siis algas reservohvitseride õppus ja kord algatud töö saab vilja kandma ning edenema: raske on algus, jätkamiseks leidub visadust.

26. VIII lõppes Sõjaväe Ühendatud Õpeasutuste juures reservohvitseride teoreetiline kursus. Veel mõni nädal laagrit, manööver ja — ongi lõpp sellel ülitähtsal õppusel.

Reservohvitseride teoreetilise kursuse lõpu puhul tuleks allakriipsutada kursuse juhtide püüdu võimalikult ärakasutada õppeaega S. Ü. Õ. juures. Reservohvitseri ei ole liiaü pikka teoreetiliste ettekannetega väsitatud, nagu näiteks endises Venes mõnes lühikeseajalise kursusega lipnikkude koolis, kus mõni lektor kas taktika või mõnel teisel alal raamatust või lehelt pikki tõesid ette vüristas ise asjasse süvenemata ja sellepärast kuulajaid täiesti külmaks jättes aine vastu, vahel seda koguni kuulajale vastumeelseks tehes. Reservohvitseride kursusel on seda võimalikult välditud: õppused on olnud näitlikud. Eriti suure huvi ja lugupidamisega on jälgitud ja täidetud taktika praktilisi töid: juhid on pakunud palju uut, õpilastele seni tundmatut.

Suure huviga on reservohvitserid asunud ka jalgväe automaatrelvade materjalosa ja uute laskemetoodide praktilisele tutvumisele laskepatsioonidel. Kui koshmaare tuletatakse meele endisi Vene õppusmetoode, kus kuulipildujat sageli ainult tahvilil joonestuste abil seletati ja pärast tegelikult ei osatud temale kätt külge panna. — Teine osa õppusi (lager, manööver) on veel ees. Tuleks soovida, et nad samuti sisurikkad oleks kui esimene osa.

* * *

Tekib küsimus, kas jätkub ainult sellest lühikeseajalisest kordamisõppusest reservohvitseri küllaldaseks ettevalmistamiseks tuleviku sõja juhiks?

Olgugi et õppuste korraldajad ja õpetajad pakuks kõik, mis lühikene aeg võimaldab, kuid sellest oleks siiski vähe: sõjaasjandus on keerulisem kui enne ja ta muutub ja laieneb igapäevaga, vähemalt käesoleval ajal. Nii-sugune lühikeseaegne kordamisõppus jõuab pääasjalikult näidata teid, kuhu poole reservohvitser peab tüürima enese sõjaliste teadmiste täiendamisel.

Nii-sugune kursus peab ergutama tahet iseõppimiseks, milline tee viib tarvilisele sihile. See ülesanne oleks kergendatud, kui terve rahvas on kasvatatud usus ja teadmises, et mehe suurem väärtus on olla alati võitlusküps oma Isamaa hää käekäigu eest ja et suurim au on seda võitlust odvitserina juhtida.

Reservohvitserid peaks õppimise mõttes looma kõige lähemaid sidemeid alaliseväe ohvitserkonnaga, kes, kui keeruliseks sõjalised probleemid ka ei muutuks, alati peavad oskama ja jõudma neid hästi lahendada ja kes peaks olema terve rahva sõjanduse juhiks.

* * *

Miski ei õpeta sõjaväge nii hästi kui elav eeskuj. Nüüd kordamisõppustel reservohvitser, kokkupuutudes meie alaliseväe ohvitseride õpetajatega, kõrgemate juhtidega ja reaohvitserkonnaga, peaks omama veendumuse, et rahuaegne ohvitserkond seisab oma kutse kõrgusel ja on varustatud neist rikkalikumalt teadmistega modernsõja pidamiseks. See annaks omakord tõuke iseõppimiseks sõjanduse alal, et tulevas sõjas ka teoreetiliselt olla ettevalmistatud mitte vähem kui alaliskõige ohvitserid.

* * *

Moraalne ettevalmistus on sõjas ülitähtis. Napoleon arvas, et võidu aluseks on $\frac{3}{4}$ moraalset jõudu ja $\frac{1}{4}$ põhjeneb füüsilisel jõul. Nüüdisaja sõjaväe väljapaistvad juhid arvavad, et see suhe saab tuleviku sõjas muutuma — moraalsete jõudude kasuks.

Sellega tuleks arvestada igasugustel sõjaväelistel õppustel, ja ongi arvestatud. Kui näiteks Läti alaliskõige ohvitseride kursustel peavad loenguid riigi president Tshakste ja kõrgemad sõjaväe juhid, siis vist küll mitte sellepärast, et Lätis oleks äärmiselt lektorite puudus, vaid vist sellepärast, et allakriip-

sutada ohvitseri tähtsust riigikaitstes, et luua moraalne side noorema ohvitserkonnaga.

* * *

Eraelus vastutusrikastel ülesannetel olevad reservohvitserid puutuvad kokku alaliseväe ohvitserkonnaga ja võivad nüüd lähemalt tundma õppida selle rõõmusid ja muresid ja edaspidi murede miinimumini redutseerimiseks kaasa aidata. Ühtlasi esitavad nad nüüdistel õppustel Vabadussõja võidurikkale lõpule viinud ohvitseri, kelle käes on võidu saladus.

Lubatagu mulle selles mõttes tsiteerida ilmasõjas kuulsaks saanud väejuhi, praeguse Prantsuse sõjaväe staabi ülema kindral Debeney reservohvitseridele peetud kõne lõppu:

„Et ce sera le rôle des vétérans de la Grande Guerre d'enseigner par leur exemple à leurs cadets le grand secret de la victoire, qui est à coup sûr pour les officiers français, ce sentiment profond qui réunit dans le même coeur la volonté de vaincre et la foi inébranlable dans les destinées de la France immortelle“.

Neidsamu mõtteid võiks meie reservohvitseride suhtes vastavalt muutes tõlkida: „Endiste võitluste veteraanide ülesanne on alati õpetada oma eeskujuga noorematele vendadele võidu saladusi, eriti selle, mille omas Eesti ohvitser vabadussõjas ja mis väljendus südame sügavas tundes ning koosnes raugematust tahtest võita ja kõikumatust usust igavesti Vabasse Eestisse“.

30. VIII. 1925.

E. A.

Poola sõjaväest ja manöövritest.

Kuigi ärapeetud Poola sõjaväe manöövrid poolakatele suurejooneliselt katseks olid suurte manöövrite korraldamise alal, võib neid igatpidi hiilgavalt kordalainuiks lugeda. Manöövritel tõendus asjaolu, et Poola sõjaväe organisatsioon hiigla edusamne teinud, ning peaaegu improviseeritud sõjaväest, milena ta esines iseseisva Poola riigi tekkimise ajajärgul ja seda veel oli ka Poola Vene sõjaajal, on väljakujunenud suurepärane sõjaline aparaat, ja pole kahtlust, et praegune Poola sõjavägi oma tubliduse ja sõjaliste võimiste poolest kõige paremate sõjavägede hulka kuulub. Eri strateegiline olukord, milles püsib Poola oma geograafilise asendi tõttu, on esile kutsunud tarviduse suure ratsaväe järele. Seega on ka seletatav Poola rahva eriline huvi selle väeligi vastu, millest ta loodab, et see tarvilist kaitset kõige paremini pakkuda suudab laial ning ühenduste poolest vaesel idapiiril. On ju protsentuaalselt suure ratsaväe olemasolu kahe järgmise faktoriga õigustatud: suure

Kindral Sikorski.

Pärit Gallitsiast. Ilma sõja algul astus Poola legioonidesse. 1920 aastal juhatas armeed, mis opereeris Pinski raioonis. Enamlaste sissetungi ajal näitas end Poola parema väejuhina. President Narutovic'i tapmise järele sai kindralstaabi ülemast Peaministriks. Valitsuse juhtimise jooksul äratas üldist tähelepanu ja võitis suurt populaarsust.

ratsaväe olemasoluga Poola idanaabril ning suureulatushised rinded ilma küllaldase raudteevõrguta. Suur ja ühendusteeta rinne aga nõuab laialist manööverdumist, milleks kõige otstarbekohasemaks abinõuks meie Ida-Euroopa oludes selleks hästi ettevalmistatud ratsaväge pidada tuleb.

Asjaolu, et Poola idanaabril ka ratsaväes ülekaal olema saab, järgneb, et Poola ratsavägi tehniliselt rikkalikumalt varustatud olema peab, kui seda on tema idanaabri ratsavägi. Seda tendentsi võib ka Poola ratsaväe arenemise käigus tähelepanna. Mõte, et Poola ratsaväel alati ülekaalus oleva vaenlase vastu tegutseda tuleb, on muutunud aksioomiks, mis läbib tervet tema ettevalmistust ja väljaõpet. Sellest mõttest mindi välja ka Volõnia ära peetud manöövritel, kus taheti katsuda, kui võrd hästi suudab vastupanna arvuliselt väiksem, kuid otstarbekohasemalt ettevalmistatud ning varustatud ratsavägi ülekaalus oleva ratsaväele, selle juures võttes oma tegevuse aluseks,

n. n. „action redardatrice“, mis tõlkes tähendaks kinnipidamis- ehk viivitamisteguviisis, seni kui seljagant suuremad jõud abiks tulla jõuavad.

Väärilist tähelepanu on leidnud ratsaväe ettevalmistuses jalgrivis tegutsemine. Peab tähendama, et Poola ratsaväe on ettevalmistatud täielises kooskõlas nõuetega, mis esitab tema vastu nüüdisaja taktika. Huvitavaks ning ainult Ida-Euroopa oludele iseloomustavaks relvaks esinesid vankritel primitiivselt monteeritud rasked kuulipildujad, n. n. „t a t s h a n k a d“. Poola-Vene sõda on tõendanud nende suurt moraalselt tähtsust. Kokkuvõetult võib Poola ratsaväe kohta

loneerimise mõiste on juhatuse ja sõdurite massi verde ja luusse tunginud. Jalgväe organisatsiooni algrakuses, lahinggrupis, on läbi lõõnud Prantsuse organisatsiooni printsiibid. Lahinggrupis, kus ühendatud löök ning tuli, on 13 meest. Ta jaguneb kahte sektsiooni: automaat relva ning grenadeer sektsiooni à 6 meest.

Ühendatud väeliikide manöövritel Torun'i piirkonnas võis näha huvitavaid kombinatsioone ning tegevust jalg-, ratsa ning tehniliste vägede koostöötamise alal. 2. manöövri päeval organiseerib sinine pool vastulööki vaenlase vasaku tiiva pihta. Löögi gruppi koondatakse jalgväe, ratsaväe, kegress-soomusautosid.

Pildil näeme Poola sõjaväe manöövritele kutsutud väljamaalaste delegatsioonide gruppi. Kesk-kohal seisab kindral Gouraud (X), delegatsioonide kõige vanem liige, praegune Pariisi kuberner ning kõrgema sõjanõukogu liige. Temal puudub parem käsi, mille ta kaotas ilmasõjas raske haavamise tagajärjel. Selle väejuhi kindlust ning tulist isamaa armastust iseloomustab tema ülespidamine haavatuna, kus ta parema meelega käe amputeerimise valis, et rutem lahingliinile pääseda, kuigi ehk võimalus oli pikema ravitsemise juures käe alal hoida.

Temast vasakule esimeses reas: Meie kindralstaabi ülem kindral Tõrvand, Rumeenia kindralstaabi ülem kindral Lupescu, Läti sõjavägede ülemjuhataja kindral Radsinsh, Türgi kõrgema sõjakooli ülem kolonel Kenan-Bey.

kiitva otsuse teha: hoolimata 3 päevalisest raskest vahetpidamata manöövri tegevusest, ei vähenenud põrugi tema lahingvõime ning ta esines viimasel manöövripäeval üldisel ratsaväe defileerimisel värskena ning temperamentlikuna, nagu oleks ta alles kasarmutest välja astunud. Tegutsemises, ka suuremates massides, eriti liikumistel lahtisel maastikul, selgus, et ratsavägi ka ratsarivis nii lahtiseid rivistusi tarvitada võib, et tuli ei suuda tema ridades hävitustööd teha. Oli tunda, et poolte juhtidelt mitte kordagi juhatuse kätest välja ei libisenud.

Ratsaväe manöövritele järgnevad ühendatud väeliikide manöövrid näitasid, et Poola jalgvägi põhjalikult väljaõpetatud on. Oli märgata, et sügavusse eshe-

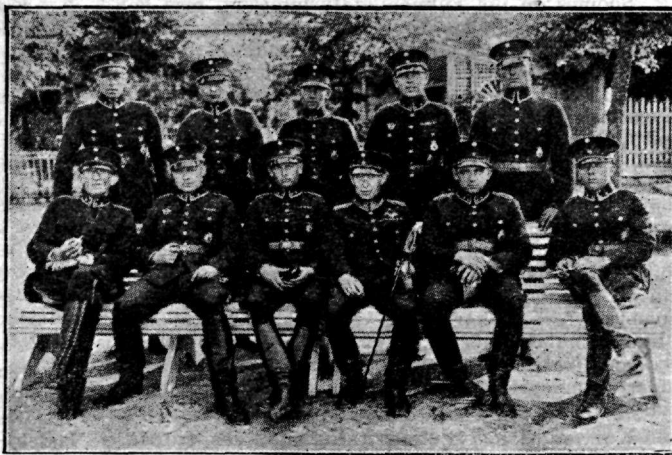
Ratsavägi haarab vaenlase vasakut tiiba, kuna teised väeliigid otsemat teed mööda löögi vaenlase tiiba pihta suunivad. Ka ühendatud väeliikide manöövri aluseks oli võetud n. n. „action retardatrice“.

Ei või äramärkimata jätta seda lugupidamist ning sümpaatiatunnet, mis leidis Poola sõjavägi oma rahva poolt. Igal pool, kus sõjavägi läbi liikus, olid ülesseatud auvääravad isamaaliste päälkirjadega. Rahvas oli vaimustatud omast sõjaväest, milles ta nägi oma iseisvuse ja vabaduse kehastust. Kõigil, kel oli võimalus osa võtta manöövritest, jäid kõige paremad ja sügavamad muljed. Lootusrikkalt võib vaadata Poola oma tulevikku.

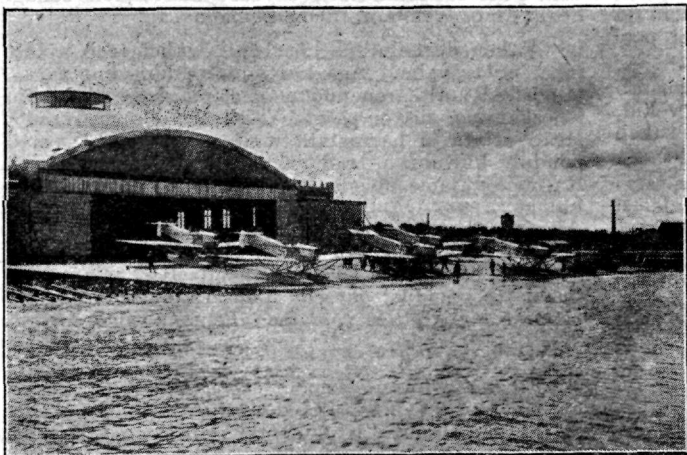
K. Mollin.

Soome lendurid Tallinnas.

7-al aug. s. a. oli meil hulga aja pärast jälle juhus Soome naaberrihma lennuväe esitajaid enese juures näha, kes Tallinnast läbi lennates Läti lennuväele külla lendasid. Viimaste aastate kestvus on soomlased oma lennuväe eest erilisel hästi hoolitsenud, nii tehnilise varustuse muutmise, kui ka meeskonna väljaõpetamise suhtes. Tagajärjena võiksime konstateerida meil viibinud rühma meeskonna eeskujulikkust väljaõpetamist ja lennukite hääd seisukorda. Ma ei hakka lennuki tüüpi lähemalt kirjeldama, sest see on samasugune, „Hansa-Brandenburg’ile“ sarnane lennuk, millega rootslased meil külas käisivad ja mille kohta „Sõduris“ lähem kirjeldus ilmus. Lennukid eralduvad päale väiksemate üksikasjade pääasjalikult mootoritega. Jääb ainult nimetada, et kõik soomlaste praegused merilennukid, nende, paar aastat tagasi ellu kutsutud, noore lennutööstuse esimeste sammude tegelikuks tagajärjeks on. Lennust võtsid osa mjr. Vuori — Soome lennuväe ülema k. t. juhatusel järgmised ohvitserid: kpt. Opas

Istuvad vasakult paremale: kapten Chanson, kapten Rekola, kpt. Nisonen, major Vuori, kpt. Opas, kpt. Waren. Seisavad: kapten Almberg, leitn. Juselius, lipnik Pukinen, kpt. Stenbäck ja lendur-instruktor Hayala.

Soome lennukid meie merilennul jaama sillal enne lahkumist Tallinnast.

lend. vaateleja (lennukooli ülem Santahaminas), kpt. Rekola sv. lendur (osakonna juhataja lennuväe staabis), kpt. Chanson lend. vaateleja (õhujõudude staabi adjutant — ühtlasi Soome lennuasjanduse ajakirja „Aero“ toimetaja), kpt. Nisonen lend. vaateleja (fotoasjanduse ohvitser õhujõudude staabis), kpt. Waren lend. vaateleja (vanem instruktor lennuväe koolis), kpt. Almberg lend. vaateleja (vaatluslennukite eskadrilli ülem), kpt. Stenbäck sv. lendur (lendurvaatelejate kooli juhataja Santahaminas), lt. Juselius sv. lendur (ohvitser-lendur lahinglennukite eskadrillist), lipn. Pukinen sv. lendur (lendur-instruktor lennukoolis) ja lendur-instruktor Hayala (instruktor lennukoolis).

Lennuväe rügemendi poolt oli ajutiselt Tallinnas viibivatele külalistele korraldatud ühine lõuna ja õhtusöök. Vahepeäl vaadati meie lennuväe. Järgmise päeva hommikul lendasid soomlased edasi Riiga, kust üle Kuressaare ja Haapsalu kodumaale tagasi pöörasid. V. P.

Vabadussõjas langenute mälestussamba avamine Laiusel.

Laiuse langenud sõdurite mälestussammas on kunstnik A. Starkopfi poolt valmistatud Saaremaa kivist, millel see hea omadus on, et õhu käes seistes kõvemaks ja vastupidavamaks muutub. Samba laius — 25 jalga ja kõrgus 14 jalga. Üldraskus 3800 puuda. Seega on Laiuse sammas üks suuremaid, mis tänaseni Eestis püstitatud, ja läks maksma üle 500.000 marga. Sammas kujutab antiikstiilis templi taolist ehitust, mida toetavad kumbagil äärel kolm sammast. Sammastel on oma sümboliline tähtsus, nii näiteks tähendab esimene — üksmeelsust, teine õigust ja kolmas Isamaa armastust.

Sammaste vahel on tahvel langenute nimedega Vabadussõjas 1918—1920, ning selle all lamav mehefiguur päälkirjaga: „Ilus on isamaa eest surra“.

Samba avamisele oli kogunud mitme tuhandeline rahvahulk ligidalt ja kaugelt.

Päale jumalateenistust kohalises kirikus ja kaitseliidu vannutamist korraldati paraad, millest ka tule-õhujõud osa võtsid. Paraadi võttis vastu ühes sõjaministeeriumi esitaja kolonel Simoniga II div. ülem kindral Pöder, kes kaitseliitlasi tulise isamaalise kõnega tervitas.

Ausamba vabastat katte alt paukude kõlal — kohalik kirikuõpetaja, kes ka ausamba püstitamise komitee esimees.

Sõjaministeeriumi ja kaitseväge nimel tervitas ja pani pärja kol. Simon, omas kõnes meeletuletades langenud 44 kangelase tegusid, neid eeskujuks võttes tulevase nooresoole.

Siseministeeriumi ja kindral Laidoneri nimelise invalidide kapitali nimel pani pärja major Kanep.

Jumalateenistust kaunistas ühendatud segakoor herrade Stahlbergi ja Ivaski juhatusel.

Ausamba õnnistas sisse piiskop Kuk. A. S.

Meil puudub veel midagi.

Soomes on ilm külmene, talv lumisem, maa keh-
vem kui meil. Tulles Soome, ei saa lahti piinavast
tundest, et see maa ei ole loodud elamiseks, vaid on
turistidele. Põllud on nagu lapikesed mäe suuruste
kivide külgedel ja vahel. Vesi uputab neid, sest põh-
javee laskmine on võimatu raske, kui just mitte võ-
imatu. Sellepärast on neil vili külitud kukkidele, nagu
meil kartulid, ehk peenardele. Nagu meil koit ja
ämarik suudlevad teineteist jaanioöl, nii kevad ja
sügis purelevad seal vastamisi, sest neid lahutavat
suvet, meie suve mõistes, Soomes ei olegi. Ei kao
veel sootuks kevadised öökülmad, kui juba algavad
sügiseseid hallad. Kukkidele ja peenardele põgenenud
vili on alalises halla kartuses. Elamisvõimalused on
Soomes võrattu karmimad ja raskemad kui meil.
Oleme soomlaste kõrval, nagu Viljandi valla suurvalu
perepoeg Nabala sooäärse pobuli kõrval. Siin hüppab
süda rammusast põllupinnast, õitest ja ilusast ilmast,
sääb ta valutab looduse jõu kiratsemisest.

Kui aga lähed Soome talumaja, siis ei pääse
imestusest: ta on väike, lihtne, puhas ja mugav. Väike
hoone on vaheseinaga jaotatud kaheks osaks. Suu-
remas osas on suur kolle pliidi ja ahjuga. Keset tuba
on suur valgest puust söögilaud. Pikad pingid on
piki seinu. Sisseastudes edeukest vasakule on var-
nad tööriietele ja vapid hobuseriistadele. Teised
seinad on puhtama kraami ja piltide jaoks. Ukse
ees põrandal on õlgedest matt ja edasi koldeni ja
lauani jämedast takuriidest vaibad, aga teisel pool
lauda on põrandal juba nartsvaibad.

See on suur elamis- ja töötuba: siin valmistab
perenaine toidu ja tehakse kodune käsitöö: vokid,
kederved ja kangasteljed on siin. Peremees teeb
siin reed, rattad, vehmred ja puunõud.

Kui inimene tuleb tuppa, astub ta järgmise sam-
muga vasakule, riputab varna üliirid, päästab jalast
kängitsed ja riputab nad väikesse kotta. Siis astub
ta edasi puhtana.

Ja puhas on too suur töötuba, nagu ei elaks ega
liiguks sääb keegi muidu, kui laupäeva õhtust püha-
päeva õhtuni. Mugav ta on, nagu armsa inimese
kodu.

See on saavutatav vaid kõigi kodukondsete ühi-
sel püüdmisel ja hoolet ja selleks on vaja suurt sees-
mist distsipliini.

Maja väiksem osa on jaotatud varakambriks ja
tagatareks.

Edeukest sisseastudes paremat kätt on uks toi-
duainete varakambriks ja kolde suu. Kolde taga
samas seinas on uks tagatarre. See on perenaise
pühamaik ja tema on sääb kõrgemaks võimaks.
Sääb on tema puhtate riiete kapp ja perekonna voodi.
Sellest tarest parem ärge rääkigem: iga lady, kes
kirpu rohkem kardab kui krokodilli, võib siin mõnu-
leda koduse kunstikäsitöö võltsimata toodete seas.

Puhtus ja mugavus on igale soomlasele sama
tarvilik, nagu puhkus ja söömine. See on saanud
temale hingeliseks tarviduseks, pühaks traditsiooniks.
Puhtust pidama õpib ta maastmadalast saadik. On
imestamise väärt soomlaste distsipliin. Vaatame
kooli. Vahetundidel on see pere kõik õues, käratseb,
lärmitseb ja hullab tuustis koos ja keras maas. Lumi
lendab, nagu lana sahalt, ja lumine on viimne lõng
nende riidel, nagu lumes püherdajate koerte karv.

Kõlab hüüd klassi ja korruga, nagu Jumala sõnast,
on kõik muutunud. Mütsakas vaikub jalamaid, rapu-
tab lume riietelt ja rüünata ruttu klassi. Kaks samm
eeskojas on veel märga põrandal, aga kolmandal sam-
mul on põrand juba kuiv.

Eeskojast tulete kotta ja see on nii kuiv ja puhas,
nagu poleks eileõhtust saadik lükunud inimese jalg.

Kojast tulete saali. See on hämmatseliselt kor-
raldatud suur tare, kus „kroonu“ lõhnagi ei ole (kui
mitte arvata kateedrit, mis sugugi kateedrina ei näi).
Seintel kunstmaalid ning mitte ainustki tabelli ei kars-
kuse, ei statistika, ei botaanika ei muu sarnase sisu-
list, mis kuidagi tohiks õpeasutust meele tuletada.
Vaid kodune õhkkond ja puhtus.

Agaga meil, meie Jumala õnnistatud maa ja hää
kliimaga „meil“. Lähed Harjumaa hurtsikusse ehk
mulgi kuulsasse „härbenisse“, on ikka sarnane tunne,
nagu oleksid mingi kolijate juures. Need hurtsikud
on sarnased, nagu ei olekski nad inimesele elamiseks,
ent kärbestele ja prussakatele ulaluseks. „Härbe-
nites“ on palju prahti, kallid maitsetu turukaup,
tihti ei puudu ka klaver.

Kuid too lakeeritud põrandaga, klaveri ja muu
kraamiga „suur saal“ on maha nagu sadul sea seljas.
Teda ei ole vaja ei peremehele, ei perenaisele ega
lastele — ta on „comme il faut“, on sellepärast, et
„suurtel sakstel“ on; et vallas mitte „viimne mees“,
vaid esimene olla. Ta on sõna tõsisest mõttest tuba ja
tegelikult võoras tuba. Kui sinna kord sisse minnaks,
siis on ta kohe sarnane teistele tubadele — must ja
räpane. Koduse mugavuse tunnet ei ole tolle suure
ja uhke härbeni ainsamaski toas. See puudub samuti,
nagu puudus eestikeelse mugavuse mõiste jaoks sõnagi
Sõna „mugavus“ on Soomest laenatud.

Vahet hurtsiku ja „härbeni“ vahel teeb ainult
raha, mitte vaim. Agaga kui puudub hingeline tarve,
rahvuskultuuris arenenud maitse, seesmine distsipliin
ja oskamine, siis ei päästa „tehnilised saavutused“.
Mitte asjata ei harrastata meil amerikanismi: meil
puudub kultuurne traditsioon, nagu ameeriklaselgi.
Ka meie vajame füüsiliselt suurt: suur rahakott, suur
nummer, suur tehnika umastavad ja ulatavad meid.
Ameeriklane ei osta ühtki kunstiasja, mis nii väikene,
et teda yardiga mõõta ei saa ehk mille hind ei ole
tappev. Ka meie ei leia veel ühendusteet asja indivi-
duaalsete omadustega selle looja vaimuga, vaid rek-
laami ja hinna järele pöörame tähelepanu asjale enesele.

Meil puudub veel midagi.

Oleme ehitanud koole. Oma mõtude pooltest
on nad ameerikalised. Kuid sisse astudes on õndsuse
ja tühjuse tunne. Krohvi lubi seintel on krobeline,
nagu värskest taotud vesikivi. Kilpkonnade ja anti-
loppide pildid ja mitmesugused tabellid ja kaardid
oma kroonu tolmuga raamidelt suurendavad võigast
muljet. Põrandad on õlitatud „teaduse viimse sõna
järele“, kuid ometigi on maha terav tolm ja põrand-
pesemise lõhnade segu... On imelik — üle lahe on
Soome ja sellekõrval Rootsi, oma eeskujulikkude koo-
limajadega; agaga meie ehitame siin uusi kalleid koo-
limaju mõne suure vabriku ekspiditsiooni ruumide
plaanide järele.

Meie ei suuda näha häd ja seda omaks võtta.
Meil puudub veel midagi.

Venest jäid meile maha mõned kõlbmatud kasar-
mud, poolloomalad, pool laadaplatsid. On vaja
ehitada uusi, on ehitatud uusi. Kuid juba väliselt
on nad äratõmbed endistest.

Sõjaväe kasarm on rahva ülikool. Saksamaa
vist taipas seda, sest kasarmud, mis seal ehitatud
viimastel aastakümnetel enne ilmasõda, on väliselt
lossid, seespidi — korterid.

Kas ei oleks mõistlik nendelt eeskujult võtta. Need
lossid — kasarmud tulevad ennem odavamad, kui
kallimad praegustest, sest sääb on osatud seinu kasu-
tada kokkuhoidlikult.

Läheme ohvitseride kasiinosse, oleme jälle nagu vaksali ooteruumis; sääl on sul buffeti lett risti nina all, siin söömalauad ja laudade ümber tülpinud näod, kellel pole kuigi hää olla. Vast neil, kes kummutavad pitse, on parem; teised aga püüavad halv lõuna ruttu

alla kugistada, et minna kodu, kinno — üks kurat kõik kuhu, ainult ära sest paigast.

Meil puudub veel midagi.

Kui meie ise ei püüa leida seda, kes tuleb siis parandama meie elu Kustas.

Nõukogude punaväe soomusrongide lühikene ülevaade.

(S. S. S. R. sõjaväe aastaraamatu järele).

Soomusväeosad.

On olemas 3 soomus-väeosade tüüpi; soomusrong, soomussalgad ja tankide salgad.

Need alustüübid kujutavad enestest:

- a) tõelisi tegelikke võitlusabinõusid ja
- b) tugevamaid vahendeid moraalseks vastumõjuks vaenlasele.

Soomusrongid.

Iga soomusrong koosneb lahingosast ja baasist. Soomuse, lahingosa ja relvastuse järele liigituvad soomusrongid tüübilisteks ja mittetüübilisteks. Tüübilisteks loetakse neid, mis kinnitatud plaanide ja joonistuste järele konstrueeritud ning soomustatud on, kusjuures ka soomus tehniliste tingimiste järele valmistatud on. Baas seisab lahingosa teenistuses ja on kogu soomusrongi tehnilise, suurtükiväe ja majanduslise varustuse allikaks. Temas asub töökoda tarvilise arvu tööriistadega ja materjaliga nii üldiste soomus- kui ka raudtee tööde korraldamiseks väikeses mastaabis. Relvastuse tüübi järele jagunevad soomusrongid — kergeteks (lõõgi), rasketeks ja rannakaitse soomusrongideks.

1) Kergetüübiliste soomusrongide lahingosa koosneb soomusvedurist, kahest soomusplatvormist ja kahest kontroll-platvormist. Iगतüübilise soomusplatvormi relvastus koosneb — kahest 3" suurtükist ja 6-st kuulipildujast. Soomusplatvorm kannab enese pääl lahingu tagavara-laskemoona, millest jätkuks ühe intensiivse lahingu läbiviimiseks. Soomus kaitseb täielikult püssi ja shrapnelli kuulide ja väikeste mürskude kildude eest. Liikumiskiirus korralikul teel on 30 versta tunnis. Lahingosa liikumine sünnib alati lahingkorras, s. o. soomusvedur liigub soomusplatvormide vahel. Üldine lahingosa kaal on 210 tonni ümber. Lahingosa pääle võib panna järgmised ülesanded: kiire ja ootamata päaletung raudtee sõlmedesse; tugevam raudtee rekognostseerimine; tulevaetus sama tüübilise vaenlase soomusrongiga ja väikekaliibrilise vaenlase kaugurväega; vaenlase jalgväe tulistamine kuni kaugema püssitule sfäärini; oma jalgväe tagasitõmbamise kaitse; raudtee paranduse kaitse; enese ees oleva ehitatava ja kordasätava raudtee lõhkumine; valve tee üle; seljataguse kaitse ja side, ning teised umbes samased ülesanded. Nad võivad teiste väelikeidega koos töötada, kuid ainult oma ülesannete piirides. Tegevuspiirkond piirub soomusveduri kütte- ja veevarustuse punktide kaugusega. Oma võrdlemisi väikese raskusega pääseb ta igast raudtee sillast üle.

2) Rasketüübiliste soomusrongide lahingosa on samasuguse koosseisuga kui kergetelgi. Iga soomusplatvormi relvastuseks on üks 42" suurtükk ja 4 kuulipildujat. Lahingu tagavara on samasugune, kui kergetüübilistelgi. Samuti on soomustel ühesugused omadused ja ühesuurune ka kogu lahingosa kaal; ka liikumise kiirused on neil ühesuured. Rasketüübilise soomusrongi pääle võib järgmiseid ülesandeid panna: vaenlase ehituste ja positsioonide tulistamine; lahingud soomusrongidega; ehituste lõhkumine; ühine tegevus kaugelaskja väljakahurväega j. t. Tegevuspiirkond ja raudtee sildadest üle pääsemine on samasugune, kui kergetüübilistelgi.

3) Rannakaitse soomusrongid (raudtee patareid). Nende lahingosa seisab koos soomusvedurist ja 4-st soomusplatvormist (soomustatud transporterid ehk neljateljelised soomusplatvormid „Foks-Arbel“). Iगतüübilise relvastus — üks raskekaliibriline suurtükk (kuni 8") ja 2—4 kuulipildujat. Soomustuse tüüp ühe soomuse sordi juures on selles mõttes rohkem nõrgem, et neil tihedat soomust ei ole, sest et niisugustel soomusplatvormidel tuleb suuremalt osalt vaenlasest kaugel — väljaspool püssitule ulatust — teget seda ja sellepärast on vähe lootust, et niisugust soomusrongi jalgväe poolt atakeeritakse. Lahingu tagavara mis ta enese pääl kannab, on umbkaudselt niisugune, et võimaldab maksimaalset tulistamist pooleks tunniks. Samasugune on ka lahingu kompleks ja baas. Lahingosa kaal on 425 tonni ümber, mis teljele suure raskuse annab ning selle tõttu on ka temaga raudtee sildadest üle pääsemine võrreldes teisetüübiliste soomusrongidega 1½—1¼ korda raskem. Niisuguste rongide ülesandeks on raudtee-ehituste, kindluste fortide, ning mere- ja jõelaevade kaug tulistamine; võitlus kindluse, ranna ja meriväe suurekaliibriliste suurtükidega ja kõigi teiste ülesannete täitmine, mis ühenduses ranna ja kindluse kaitsmise küsimustega. Tegevuspiirkond on tal märksa suurem, kui teistel soomusrongidel, sest et tema tegevuse juures seljatagune suuremalt jaolt kindlustatud on.

Eeltoodust on näha, et

- 1) soomusrongid hästi soomustatud on, iseäranis vedur;
- 2) on olemas suurtüki torni säaded kõigi puudustega, mis omene tornile;
- 3) soomusrongi lahingosa koosseis ei ole mitte pikk;
- 4) dessant ei ole laiialdast arenemist saanud ja
- 5) tüübiliselt lähenevad soomusrongid enam-vähem raudtee-patareidele.

A. S. S.

Toiduainete rekvisitsioonid Lätis.

(Lõpp).

II. Maakondade ja linnade rekvisitsioonide komisjonid ja nende tegevus.

Kohapääl, väljaarvatud Riia, Liibavi ja Vindavi linnad, juhatab rekvisitsiooni maakonna rekvisitsioon-komisjon, kuhu kuuluvad: esimees — maakonna

majandusülem, liikmed — üks maakonnavalitsusest, teine siseministeeriumist. Komisjoni liikmed on juba rahuajal siseministeeriumi ja maakonnavalitsuse poolt äramääratud ning nende nimed teatud sõjaväe majandusvalitsuse ülemale.

Vabadusristi kavalierid.

Major Aleksander Jaakson.

Sündinud 17. jaanuaril 1892 a. Lõpetand Tartu kooliõpetajate seminari.

Ilmasõja ajal Vene väkke mobiliseeritud, lõpetand Petrogradi lipnikkude kooli 1915.

Osa võtnud lahingutest Galiitsiast taganemisel ja Poolamaal, teenides Nov. Severski polgus 1½ a. komp. ülemana ja 1 a. pataljoni ülemana.

1918 a. algul Tartu tagavara pataljonis.

Vabadussõjas 6. rüg. II pataljoni ülem ja lõpuks rüg. ülema abina osa võtnud lahingutest lõunarindel, Landeswehri vastu, Pihkva taga ja Narva kaitsmisel.

Kaks korda haavatud.

Annetud I. liigi III. järgu Vabadusrist, normaal-talu, Läti „Karutapjate“ ordumärk. Vene ajast kolm lahingordumärki.

Praegu Kindralstaabi kursustelt komandeeritud Vabariigi Valitsuse otsusel Prantsuse Sõjaväe Akadeemiasse hariduse täiendamiseks.

Ohvitseri asetäitja Villem Munter.

Vabadussõjas 6. rüg. II pataljoni adjutant.

Sündinud 1898 a. Riias, kus 1915 a. Börse ühingu kommertsikooli lõpetas. Sellejärel astus Riia poli-tehnikumi keemia osakonda ja õppis esiti Riias, siis Moskvast. Vene väes teenis Nishni-Novgorodi üliõpi-laste pataljonis ja Vladimiri sõjakoolis.

Eesti väkke astus 1. juunil 1919. Volmaris — 6. polgu II pataljoni. Pääle demobiliseerimise 1920 novembris pööras tagasi Riiga, kus oma õppimist jätkas kuni Läti ülikooli keemia osakonna insenerina lõpetamiseni.

Praegu Läti välisministeeriumi Balti riikide osa-konna juhataja. Omab Eesti I liigi III. järgu Vaba-dusristi ja Läti Karutapjate ordumärki.

Riias, Liibavis ja Vindavis juhatab rekvisitsiooni nende linnade rekvisitsioonikomisjon, kuhu kuuluvad: esimehena linna majandusülem ja liikmetena — linna-valitsuse, kohaliku börsikomitee ja siseministeeriumi esitajad.

Juhtumisel, kui üks linna ehk maakonna rekvi-sitsioonikomisjoni liikmeist komisjoni istangust osa ei saa võtta, peetakse see ära ilma temata. Kui komis-joni on jäänud ainult kaks isikut, siis on komisjoni esimehe hääel otsustav.

Maakondade ja linnade rekvisitsioonikomisjoni-desse määratud omavalitsusasutuste ja siseministee-riumi esitajaid tutvustab sõjaväe majandusvalitsuse ülem juba rahuajal nende võimalikkude kohustustega rekvisitsioonide alal.

Rekvisitsioonikomisjonid algavad oma tegevust kooskõlas sõjaväe majandusvalitsuse ülema korral-dustega, pidades omi istanguid vastava maakonna ehk linnavalitsuse ruumes.

Maakonna rekvisitsioonikomisjon on kohustatud:

1. Alates oma tegevust, viibimata selgusele jõudma, kas sõjaväe majandusvalitsuse ülema rekvisitsiooni-desse puutuvad korraldused on täidetud korralikult, ja kontrollerima faktilist toiduainete, hobusemoona ja loomade seisukorda maakonnas, toimetades tarvi-duse korral faktilist revideerimist ja teatades sõjaväe majandusvalitsuse ülemale igast leitud pahest.

2. Teatama linna-, alevi- ja vallavalitsustele kõik maakonna majandusülema kaudu saadud sõjaväe majandusvalitsuse ülema korraldused, mis puutuvad rekvisitsioonidesse.

3. Hoolitsema, et kõiki rekvisitsioonidesse puu-tuvaid korraldusi täidetakse aegsasti ja õieti.

4. Hoolitsema, et maakonnale päälepanud nor-mid õigel ajal ära antaks ja tarbekorral pöörama maakonna majandusülema kaudu kohaliku administ-ratsiooni ehk sõjaväe osade poole abi järele.

5. Teatama sõjaväe majandusvalitsuse ülemale kõikide takistuste üle rekvisitsioonide käigus, mida kohalikkude abinõudega kõrvaldada pole saadud.

6. Alati kohapääle rekvisitsiooni küsimused lahendada, väljaarvatud need, mis nõuavad maakondadele pälepanud normide ehk nende äraandmise aja muutmist. Küsimuste lahendamist toimetatakse häälteenamusega, mille juures komisjoni otsus loetakse lõplikuks.

7. Tarbekorral kokkukõlas sõjaväe majandusvalitsuse ülemaga juhtnõudega toime panema põllumajandussaaduste registreerimist ja ka rekvisitsiooni maakonna linnades ja alevites.

8. Hoolitsema, et rekvisitsiooni korralduste mitte-täitjad vastutusele võetaks. Vastutusele võtmise algatus on rekvisitsioonkomisjoni esimehe kohus. Kohtuotsus kuulutatakse teadmiseks omavalitsusastute kaudu.

Maakondade ja linnade rekvisitsioonkomisjonid omavad alljärgnevad õigused:

1. Muuta valdadesse või majapidamistesse puutuvaid rahuajal väljatõotatud norme, kui viimased paistavad ebaõigetena.

2. Vabastada rekvisitsioonist üksikuid majapidamisi ja elanikke, kui nende varandusega on juhtunud mingisugune õnnetus.

Mõlemal juhtumisel peab aga üldine maakonna normi suurus ja äraandmise aeg muutmata jääma. Kui siiski ettetulnud asjaolud nõuaks normide vähendamist ja äraandmise aja muutmist, võib seda ainult sõjaväe majandusvalitsuse ülemal igakordse loa, mille juures ei tohi luba kättesaamiseni milgil viisil muuta ega takistada rekvisitsiooniplaani teostamist.

Oma tegevust alates asuvad linnade rekvisitsioonkomisjonid kohaliku politsei abiga viibimata selles instruksioonis ettenähtud ainete tagavarade registreerimisele. Registreerimise alla kuuluvad ka kõik need eraettevõtte tagavarad, mis asuvad veel tolli asutuses. Missugused ained registreerimise ja rekvisitsiooni alla kuuluvad, määrab ära sõjaväe majandusvalitsuse ülem oma eeskirjades rekvisitsioonkomisjonidele. Registreeritud tagavarade üle võtab komisjon nende omanikelt allkirja, millega viimased endid kohustavad registreeritud tagavarasid alal hoidma. Edaspidine linna rekvisitsioonkomisjoni tegevus allub täielikult määrustele, mis on maksvad maakonna rekvisitsioonkomisjoni tegevuse kohta.

Kõik sõjaväe majandusvalitsuse ülemal korraldused, mis puutuvad kokkukogutud normide sõjaväe osadele ärasaatmisse või väljaandmisse, täidavad maakonna- või linnavalitsused otsekohe, ilma et nad seda seoks rekvisitsioonkomisjoni tegevusega.

Sõjaväe vastuvõtmispunktide juhatajad alluvad otsekohe: maakondades — maakonna majandusülemale; linnades — linna majandusülemale. Aga juhtumisel kui neile mõned maabusukonna vallad juurelisatud, tuleb neil täita ka selle maakonna majandusülemal korraldusi, kui need korraldused ei ole vastolus oma maakonna majandusülemal korraldustega. Rekvisiteeritud ainete äraandmise kohta linna vastuvõtmispunktidesse tuleb maakonna majandusülemal oma tegevust ühtlustada vastava linna majandusülemaga, kellele punkt allub. Samasuguses korras tuleb oma tegevust ühtlustada ka vastavatel maakonna majandusülematel, kui ühe maakonna vallad on liidetud teise maakonna vastuvõtmepunkti juure. Vastuvõtmepunktide juhatajad, kes asuvad sõjaväe toitlusladude piirkonnas, alluvad vastavate ladude ülemale, kes omakorda punkti tegevuse üle vastavate linnade ja maakondade majandusülematega ühenduses.

Vastuvõtmepunkti toimetatud ainete vastuvõtmist ja ainete omaduste järelvaatust toimetab punkti juhataja või tema asetäitja, kooskõlas instruksioonile juurelisatud tehniliste tingimustega, selle valla

esitaja juuresolekul, kelle majapidamiste normid ära antakse.

Vastuvõetud ainete arvu tähendab punkti ülem valla nimekirja, kontroleerides sellega üksikute majapidamiste täpset normide äraandmist. Kõikide täitmata jäetud normide kohta teatab vastuvõtmispunkti juhataja viibimata oma majandusülemale, et normid sunnitiel sisse nõuda. Normide nimekirju üksikute majapidamiste kohta saab punkti ülem maakonna majandusülemalt.

Ainete vastuvõtmisel täidab punkti juhataja äraandmise teadaande juurelisatud kviitungi ja annab selle rekvisiteeritud ainete äraandjale. Teadaande ühes kviitungi ärakirjaga jätab endale tõendava dokumendina arvepidamislehe kokkusaadmiseks.

Teadaannete ja kviitungite ärakirjade põhjal säeb vastuvõtmepunkti juhataja kokku vastava arvepidamislehe neljas teisendis: üks jääb punkti tõendava dokumendina, teine saadetakse rahamaksjale asutusele, kolmas — vastavale linnavalitsusele ja neljas — sõjaväe majandusvalitsusele. Arvepidamisleht säetakse iga valla ja päeva kohta eraldi kokku ja saadetakse esimese postiga vastavasse kohta. Sõjaväe majandusvalitsusele saadetakse arvepidamislehe eksemplaaris tuleb päle päeva sisetuleku ka selle päeva väljaminekute kogusumma ära tähendada. Arvepidamislehele kirjutab alla ka vastava linnavalitsuse esitaja.

Vastuvõetud toiduainete, loomade ja hobusemoona üle annab punkti juhataja nende omanikele vastava tsheki Läti pangalt ehk selle osakonnalt raha saamiseks. Tshekk kirjutatakse normiandja nimele. Tshekis tähendatakse ära: maksu kogusumma omaniku ees- ja perekonnanimi ning elukoht. Juhtumisel, kui normi äraandmisel omanik ise juures ei viibi, antakse tema nime päle väljakirjutatud tsheki linnavalitsuse esitajale, kes selle linnavalitsuse kaudu omanikule edasi annab. Tsheki kirjutab alla vastuvõtmepunkti juhataja. Iga üksiku vastuvõtmispunkti juhataja allkiri kinnitatakse sõjaväe majandusvalitsuse ülemal poolt ja saadetakse rekvisitsiooni väljakuulutamisel Läti pangale.

Iga vastuvõtmepunkt peab sisetulekute ja väljaminekute raamatut. Raamatusse kantakse: sisetulekuks — ainult päeva sisetulekute kogusumma, väljaminekuteks — iga üksik väljaminek, kokkukõlas vastava saatekirjaga ehk tellimisega. Sõjaväe majandusvalitsuse toitlusladude juures asuvad vastuvõtmepunktid aga peavad ainult arvepidamislehti, kuna ülejäänud raamatupidamist toimetavad tähendatud ladud otse oma raamatutes.

Kogutud ainete raudteejaamadesse toimetamist, vagunitesse laadimist ja teisi sellesarnaseid töid toimetatakse tööjõu ja transportabinõudega, mis vastuvõtmepunkti korraldusel vastavate omavalitsusasutuste poolt välja saadetakse maakonna rekvisitsioonkomisjonilt määratud korra järele. Juhtumisel, kui see kord rekvisitsioonkomisjoni poolt ära ei ole määratud, määrab selle kindlaks vastuvõtmepunkti juhataja ise. Ainete vedu raud- ehk veeteil sünnib sõjaministeeriumi arvel.

Vastuvõtmepunktis vastuvõetud ainete saatmist sõjaväe majandusvalitsuse toitlusladudesse toimetab punkti juhataja maakonna või linna majandusülemal poolt antud juhatare järele. Punkt annab aineid ka otsekohe sõjaväe osadele.

Arveid Läti pangaga rahasummade üle, mis ühenduses rekvisitsioonidega, peab sõjaväe majandusvalitsus.

Kõik rekvisitsioonidesse puutuvad arved, aktid, kviitungid, kirjavahetus jne., väljaarvatud eraisikute ehk asutuste palvekirjad, on tempelmaksust vabastatud.

III. Erakorralised rekvisitsioonid sõjategevuse piirkonnas.

Sõjaajal, kui toiduainete, hobusemoona ja loomade muretsemine sõjaväe majandusvalitsuse tootlustadudest ehk vastuvõttepunktidest takistatud, on diviisi ülemail õigus sõjategevuse piirkonnas (oma diviisi rajoonis) määrata hädasti tarvisminevate ainete rekvisitsiooni.

Erakorralise rekvisitsiooni korralduse annab välja diviisi ülem, teatades sellest valdades ja alevites vastava omavalitsusasutuse ning linnades politseiasutuse kaudu. Kui aga sõjalaokord nõuab, siis teatavad sellest kohtadele diviisi ülema nõusolekul väeosad ise.

Diviisi ülem määrab kindlaks: kus kohal ja misuguses ulatuses rekvisitsioon tuleb teostada, samuti ka rekvireeritavate ainete vastuvõtmiskoha ja aja. Rekvisitsiooni juhatab diviisi ülema poolt määratud komisjon ühe kohaliku omavalitsuse esitaja osavõttel.

Kõik omavalitsus- ja administratiivasutused, samuti ka erakorralise rekvisitsiooniga seotud eraisikud, alluvad samadele määrustele, mis maksivad hariliku rekvisitsiooni kohta, väljaarvatud juhtumised, kui selle kohta on erand tehtud.

Kokkuvõte.

Et sõjalistele operatsioonidele pinda tasandada ja neile edu kindlustada, selleks tuleb aegsasti hoolitseda vägede korraliku toitlustamise eest. Seda tõendab meile piltlikult sõdade ajalugu, näidates, et toitlusala on olnud paljude sõjaliste operatsioonide otsustajaks.

Seda on meie liitlane Läti hakanud juba teostama. Ta on loonud üleriiklise toitlusorganisatsiooni, mille tegevust juhib üks keskasutus — sv. majandusvalitsus. See organisatsioon tegutseb osaliselt juba rahuajal. Temal on alati käepärast kõige varskemad ja täpsemad statistilised andmed riigis leiduvate toitlusressursside kohta. Ta teab, kust ja mida sõjavägi võib sõja lahtipääsemisel saada. Iseenesestki mõista,

Lehekülgi noore kahurmehe päevikust.

(Lõpp).

Nagu ühelgi elul ei või puududa sisuandev mõte, nii meiegi arvuka ühispere argipäeval. Sellest kirjust karjast, millena 5-dal aprillil kogunesime, pidi ju ometi juba 20-daks maiks valminud ja küpsenud olema kahurvägi. Järjekult ainult poolteist kuud noorte k-do kestvust küllalt ulatusliku õpekava seedimiseks. Paljunõudlik kohustus nii noortele enestele kui meie õpetajailegi.

Õppus algas meil' porilaikudega kaetud õpeplat-sil ja arenes läbi muutliku kevadilmaistiku, üle esimeste päikesoojenduste rohelusküllastesse, päikseheledaisse päevadesse. Algas muidugi jalgriviga, ilmumis- ja tervitusharjutustega, et juba esimesist päevist saaksime kuidagigi oma välise esinemise suhtes vääreiks sõduri vormile. Jalalihased täitusid pakitseva väsimusvaluga, sääreмаржард tuikasad sageli päris kibedalt. Saapad olid enamusel suured, õerusid kontsad villi — tuli tegemist ambulantsiga. Komandod kumisesid kõrvus isegi vabadel tundidel ja õõsetigi kuuldus paljude suust läbi norskamise: „parem pool ... Vassak... vassak... vassak...“.

Kuid töö polnud kitsi ka tulemustega. Pääleli liikusid meie komando read nagu sõjaväes kunagi: pöörded said kontsade klõbinast järjest puhtamaks,

et sarnane organisatsioon sõjaajal määratu suurt kasu toob oma kavakindla tööga.

Rekvisitsioonide kohta käivate instruksioonide väljatöötamisel on Läti sõjaministeerium nähtavasti aluseks võtnud toitlusvahendite natsionaliseerimise süsteemi, ehk nagu prantslased seda nimetavad „ravitallement national“, mis tärkas ellu Prantsusmaal ja omandas seaduslike ilme presidendi juba 3. IX. 1900. antud dekreediga. Pärastpoole tehtud täienduste ning muudatuste najal arenes ta viimaks täielikuks seaduseks.

See on ka loomulik, sest et nimetatud süsteem andis ilmasõja kestvusel parimaid tagajärgi.

Instruktsiooni elluviimise ja lätlased toitlusala sõja puhuks ettevalmistamise suhtes suure edu sammu teinud, kuid siiski peame tähendama, et nad pole julenud asja lõpule viia, vaid on jäänud poolele teele peatuma. Instruktsioon ei kõnele midagi sellest, missugusel viisil kavatsetakse loodud organisatsioonile rahuajal praktikat anda. Vastasel korral võib aga organisatsioon sõja lahtipuhkemisel töövõimetuks osutada. Kui vast kavatsetakse neid orgaane tegevusele kutsuda ainult suurte manöövrите või katsemobilisatsiooni ajal, siis peab ütleva, et see vist soovitatavaid tagajärgi anda ei saa.

Meie peaksime aga selles asjas kaugemale sammu, et organisatsioonile võimaldada rahuajal kõige laialisemat praktilist tegevust, muidugi, kui meie üldse tähendatud süsteemile kavatseme üle minna. Minu arvates võiksime meie sarnase organisatsiooni abil juba rahuajal kaitsevæele toiduaineid muretseada. Siis kaoksid iseenesest ära kõik vahetalitajad, kellest meie praeguste varustusmuretsemise viiside käsitamisel kuidagi lahti ei saa. Kui normid saavad protsentuaalselt elanikkude (majapidamiste) vahel ära jaotatud ja tasuhinnad ajakohased määratud, siis ei muutuks sarnane ainete sunniviisil võtmise rahvale mingiks rängaks koormaks. Teenistushuvi aga võidaksid väga palju: sõja lahtipuhkemisel oleks meil täiesti kogenud ja tegevusvõimeline organisatsioon valmis ning rahvaski oleks selle süsteemiga harjunud.

Kr-m.

rivi joondumisel sirgemaks, käigul kadus lainetus varsti hoopis, ja seis! pani juba kogu komando jalad korraga maha.

Esimene edu jalgrivis võimaldas juba rõhku panema hakata muilegi aladele. Ühel ilusal päeval jagas veltveebel kogu meeskonnale vihud ja pliatsid ning klassitunnid said täitsa igapäisteks ja kindlaiks tunnikava järele. Esimesena tarkusena märkisime oma kaustikutesse oma otsekohesed ülemad ja väeosa koosnemise. Sellele järgnes veel nii mõndagi tarvilikku „üldiste teadmiste“ alalt, siis igasugused määrustikud, teoreetiline kahurõppus ja loengud ümberkäimisest hobusega.

Loomulik, et meie huvi köitis rohkem kui miski muu ikkagi ka h u r i s e... Et selle „relvade relva“ käsitamine meie kohustuste hulka kuulub, seda teadame ju algusest, ja isegi meie enesetunnet köidatas see teadmine ikkagi veel. Aga kulus nii mõnigi päev enne kui saime oma lemmikriistaga silm silma vastu. Kahurõppus algas klassis ja suutis sellepärast vaevalt nii mõnegi pingustatud huvitust otsekohe rahuldada, sest esimesed klassitunnid töid esile üksnes matemaatilise elemendi: kraadid, minutid, sekundid j. m.

Piirivalve elust.

Meie ja Nõuk.-Vene
piirivalvurid
teenistuse kohustel.

Seda põnevam aga oli meie kõikide uudishimu, kui kord süiski see tund oli saabunud, mil rivistusime kahurite juure minekuks. Vaevalt suutsin ma enesele esimesest tunnist kahurite juures midagi seletustest meele jätta. Kogu tähelepanu ja mõtlemisjõud koonduis neisse meie lemmikrelvadesse enestesse, mis vaatasid kohe sügavsinist kevadkõrgust — tüsedad teras-suud täis rasket, otsegu hüpnootiseerivat vaikimist. „Kui sa kõnelda saaksid...“ käis mõte pääst läbi, kui heitsin esimese uudisara pilgu ühe kahuri vaikuse ja pimedusega laetud torru. Aga nad ei saa, ei mõista kõnelda sõnu, millest aru saaksime. Nende elulugu ja nende päevaraamatute leheküljed on kirjutatud meile mõistmatuile tähil eetri otsatusse. Kõik nende tusad on hajunud hallide suitsupahvatustena taeva all uivatesse tuultesse, kõik nende rõõmukarjatused ja vihavõpatused on kaikinud hetkeliste mürahtustena kord üle mägede ja lagedate, et kohe jälle kauge kajastuskohinaga sumbuda raskeks vaikuseks. Nende vaprus ja teened on sõnastatud igavikku. Säravad aumärgid on unustatud riputamata vaikivate kangelaste raudrinnale. Kas oled õnnelik, kahuriks taotud kõle-külm teras, et saatust su satutas siia, et sust ei saanud sahka ega sirpi?

Usun, et neil on lõpmata raske ja kitsas sääl — seinte vahel ja nii üksikute ligilähedistiku, peaaegu hunnikus koos. Nad on ju harjunud kilomeetreid oma valdusaladena tundma, on harjunud kaugemale nägema ja kõnelema kui neid ümbritsevad seinad. Kohusetud, puhkavad kahurid... Nad on otsegu magavad hiiglased või kui meretaha uinule heitunud marud. Nad on nagu suvekuumuses sinetavas äiksepilves valvavad välgud. Magage! Ma oma lüüritsemisega teid enam tülitama ei tule ega saagi tulla: te seda ju nii kui nii ei kuule. Kuulete ehk omas raskest puhkeunes üksnes õperännakuil kostuvat kõrvulukustavat tänavkivide müüritat vaiksena üinulaulu sosinana. Magage, teie töö õigustab teile une ja me kõik tahaks, et me teid kunagi enam teie tõelisele elule äratama ei peaks...

Järgnevad õppetunnid tegid meile kõigile selgeks, et kahuri organism on küllalt peen ja keeruline ning et selle relva vilumuslik käsitamine nõuab päale kauaste harjutuste suurt meelekainust ja silma täpset ning kiiret reageerimist. Oli meil ju klassiloengust kogu kahuri ehituse ja üksikute osade käsitaminegi omaarust küllalt hästi teada aga tegeliku toimimise vilumuseks oli siiski veel palju maad. See saabus hiljem, pärast paljuid tegelikke õpetunde.

Esimesi mürtse lootsid kõik alles laagris. Aga nad saabusid varem, tulid järsku ja ootamata. Ühel kenal kevadpäeval muudkui teatati, et linnast välja, Tähtvere metsa laskeharjutustele. See käsk tuli, kui päevakavane õppus juba läbi ja tõi sellepärast enesega palju kihavat perulemist. „Imekähku“ vahe-tati riideid, puhastati saapad, pesti. Ja pea oligi meeskond minekuks rivistunud ning kaks kerget Inglise kahuritki rännakkorras, hobused ette rakendatud.

Toimingud oma suure rutuga ei lasknud õieti mõeldagi asja tähtsusest ega ligemate silmapilkude erakordsusest. Alles siis kui komando edasiiliikumiseks antud ja meie, noored, jälgrivis kahe kahuri sõidumürina järel alustanud sammkäigu, sai selleks mahti.

Mul tulid meele vanade Türgi- ja Krimmisõja-aegsete kroonuonude legendid ja müüdid „suurestüki“ hiiglasuurusest, nende paakude totraksportuvast tegevusest ja kuulide muinasjutulisest suurusest, mis kuuldud juba lapsepõlves. Ilmusid silmi ette nende imelugude vestjate kujudki — nüüd kõik vist juba haaus. Püüdsin meele tuletada nende ammu kuuldud sõjajuttude üksikasju, et neid võrrelda võimaliku tõelisusega, sellest järeldusi teha, kas olid need legendimehed ise näinud ilalgi seda toredat riista, mida meie kahuriks nimetame. Kuid nii või teisiti — olid nad seda näinud või mitte — au nende fantaasiale mõlemal juhtumisel.

Läbi linna viis meid meie tee Tähtvere roheta-vale mõisa veerikule. Siingi möödusid ootetunnid kärsituseni perudes sekeldustes ja nii mõnegi mehe silmis paistis pilguke arga hirmu, mis ei lasknud olla tavaliselt tähelepanelik ja kärmas. Aga neist kuuest teistkümnest paugust, mis meil üldse oli antud müristada, ei jatkunud muidugi kogu komando, ligi saja mehe, esilaskmiseks, vaid mürakuid valla päästma ja üldse numbriteks eesõigustati need mehed, kes möödu k-dosse määratuina varem pidid meie hulgast lahkuma. Meie lõbus „lülivana“ oli üks esimesi numbreid, käesoleva autor aga nende hulgas, kellel polnud suure silmapilgu liginedes muud teha kui ammuli suil teiste tähtsaid toiminguid, pisimaidki liigutusi piinliku tähelepanuga jälgida.

Mu pilk ei eksinud millegipärast „lülivanalt“, kelle näol pilvitses ennenägematu tõsidus, mis tundus kangesti erakordsena, natuke naljakanagi. Kuid siiski paistis tas loe ja nurgamõõtja säädmissel vähem

ärevust kui teistes ja ta käsigi kerkis esimesena: Valmis!

Vaevalt sain jälgida, millise ilmemuudatuse tõi igamehe näole meile kõigile kõige rohkem ütlevana komando: Esimene! sest ikkagi veel püsis mu pilk „lülivana“ liigutusi jälgimas. Selle komando kostudes ei muutunud ta ilmes rohkem midagi, kui et endisesse asjalikku tõsidusse segunes veel midagi, midagi sarnast, mis ilmub ehk mõne araverelise noorehärä näole seltressi pudelit avades...

Tuuletü taevaalu, loojumisele kalduva päikese paistest helelev kaugus ning rohetama lõovate metsade haljad ahelikud kohisesid tumedate ja tugevate mürt-sude kajastustest, mis veeresid ühes karjuvate varese-

parvedega ikka kaugemale ja kaugemale. Nii sihtijad, lükustajad kui laadijad said järjest omas tegutsemises rahulikumaiks ja kõik lastud laengud (muidugi ilma kuulideta) kostusid kohe viimase komando järele.

Asusime koduteele helestatud tujudega, jutuainet ja nalja jatkus kogu õhtuks, jäi üle järgmisekski päevaks. Kahuritelgi näis nende unehallis ilmes mingi muude sündinud olevat: said ju nad üle kulga aja jälle hingata oma tõelist hingeõhku — musta ja kibedat püssirohu suitsu, ehkki need äsjased mürt-sahtused olid nende päriksõne, nende tõsiste sõnade kõrval nagu läbi uneraskuse häälitsetud ühmatused.

Mart Raud.

Sport kaitseväes.

K. V. Üleriikliste spordivõistluste tehnilised tagajärjed.

100 m. jooks A klassis: 1) veltv. R. Kesküll (Pion. pat.) 11,3 sek.; 2) v. a. o. P. Laos (2. soomusr. rüg.) 12,2 s.; 3) n. ltn. N. Trankman (Pion. pat.), 4) veltv. K. Kukki (1. jalgv. rüg.); 5) veltv. S. Efremov (Pion. pat.); 6) kdt. Vakker (Sv. Üh. Ö.).

100 m. jooks B klassis: 1) kpr. R. Kuiva (1. div. srtk. vägi) 11,8 sek.; 2) asp. Aug. Kongas (Sv. Üh. Ö.) 12 sek.; 3) kdt. K. Hanson (Sv. Üh. Ö.) 12,5 s.; 4) rms. B. Porohov (Side pat.); 5) rms. J. Romandi (Side pat.); 6) n. a. o. Lomp (Aegna saare mer. kindl.).

800 m. jooks: 1) n. a. o. H. Kuusbok (Sv. Ü. Ö.) 2,11,5 min.; 2) rms. D. Õige (Pion. pat.) 2,15,8 m.; 3) n. ltn. E. Pubsen (Sv. Ü. Ö.); 4) rms. K. Huuk (1. div. srtk. vägi); 5) v. a. o. K. Niit (Pion. pat.); 6) veltv. K. Väärt (Sv. Ü. Ö.).

1000 m. jooks: 1) rms. D. Õige (Pion. pat.) 2,52,6 m.; 2) v. a. o. K. Niit (Pion. pat.) 2,52,8 m.; 3) kdt. A. Veeborn (Sv. Ü. Ö.) 2,55,8 m.; 4) kdt. K. Parrek (Sv. Ü. Ö.) 2,56,8 m.; 5) asp. K. Treiman (7. jalgv. rüg.); 6) rms. J. Rea (6. jalgv. rüg.).

1500 m. jooks A kl.: 1) rms. D. Õige 4,33,8 m.; 2) v. a. o. K. Niit (Pion. pat.) 4,39 min.; 3) n. a. o. A. Koidu (II. div. srtk. vägi) 4,42,4 m.; 4) rms. A. Strunt (5. jslgv. rüg.) 4,43,2 m.; 5) rms. K. Huuk (1. div. srtk. v.); 6) kpr. V. Viiron (2. jalgv. rüg.).

1500 m. jooks B kl.: 1) kpr. M. Oorep (10. jalgv. rüg.) 4,36,2 m.; 2) kdt. A. Veeborn 4,37 m.; 3) kdt. K. Parrek 4,37,8 min.; 4) rms. J. Rea (6. jalgv. rüg.) 4,38 m.; 5) rms. A. Teder (Side pat.); 6) rms. E. Klee (5. jalgv. rüg.).

5000 m. jooks B kl.: 1) noor L. Paara (1. jalgv. rüg.) 18,7,2 m.; 2) noor J. Neuman (Sv. Üh. Ö.) 18,17,4 m.; 3) rms. A. Kuub (Pion. pat.); 4) noor A. Veisbach (5. jalgv. rüg.); 5) rms. G. Rusman (Ratsa rüg.); 6) rms. J. Schvalbe (Ratsa rüg.).

10.000 m. jooks: 1) kdt. V. Jaanus (Sv. Ü. Ö.) 36,17,2 min. (uus kaitseväge rek.); 2) n. a. o. E. Hagijas (Sv. Ü. Ö.) 36,35,3 m.; 3) n. a. o. E. Rebas (10. jalgv. rüg.) 37,10,8 m.; 4) n. a. o. A. Vladõschev (7. jalgv. rüg.); 5) rms. M. Bucht (Sv. Ü. Ö.); 6) rms. J. Poidak (Sv. Ü. Ö.).

110 m. tõkkejooks (madalad tõkked): 1) rms. E. Tipner (Pion. pat.) 18,5 sek.; 2) kpt. A. Jõgi (kindr-staap) 18,6 s.; 3) v. a. o. V. Miller (Sv. Ü. Ö.) 19 s.; 4) veltv. R. Kesküll 19 s.; 5) v. a. o. P. Laos (II. soomusr. rüg.) 19,8 s.; 6) kpr. L. Hiob (II. soomusr. rüg.) 19,8 s.

Teatejooks (800+400+2×200): 1) Pioneer pat. meeskond (rms. Õige, veltv. R. Kesküll, veltv. Efremov, rms. Kiilberg) 3,52 min.; 2) Sv. Üh. õpeasutuste meeskond (n. a. o. Kuusbok, v. a. o. Uudelt, asp. Kongas, kdt. Paide) 3,58,4 m.; 3) Side pat. meesk. (rms. Teder, rms. Tappo, rms. Porohov, rms. Sammuli) 4,6,9 min.

Teatejooks (5×400): 1) Sv. Üh. õpeasut. meesk. (kdt. Tenson, asp. Kongas, kdt. Koik, kdt. Neubauer, kdt. Hanson) 4,47,4 min.; 2) Ratsa rüg. meesk. (rmd. Pupart, Jams, Kaiv, Kerem, Trõöp) 5,4,2 m.; 3) Side pat. meeskond 5,04,9 min.

Kaugushüpe hoota: 1) kpt. A. Jõgi (kindr-st.) 2,83,5 m. (uus kaitseväge rekord); 2) v. a. o. A. Torbek (Sv. Ü. Ö.) 2,83 m.; 3) kdt. V. Paide 2,82 m.; 4) kpr. A. Kask (Ranna pat. nr. 6) 2,80 m.; 5) sv. am. R. Trubok (Sõjam. jur. kons.) 2,78 m.; 6) kpr. J. Pokats (1. jalgv. rüg.) 2,78 m.

Kolmikhüpe hoota: 1) kdt. E. Reinveich 8,65 m. (uus kaitseväge rek.); 2) kpr. A. Kask (Ranna pat. nr. 6) 8,48 m.; 3) n. a. o. A. Torbek (Sv. Ü. Ö.) 8,41 m.; 4) kpt. A. Jõgi 8,21 m.; 5) sv. am. R. Trubok (Sõjam. jur. kons.) 8,14 m.; 6) kpr. L. Hiob (2. soomusr. rüg.) 7,95 m.

Kaugushüpe hooga A kl.: 1) n. ltn. F. Neuman (Merivägi) 5,85 m.; 2) v. a. o. V. Miller (Sv. Ü. Ö.) 5,83 m.; 3) kpt. A. Jõgi (kindr-staap) 5,79 m.; 4) v. a. o. E. Reibas (10. jalgv. rüg.) 5,70 m.; 5) v. a. o. O. Juurikas (Sv. haigemaja) 5,60 m.; 6) rms. E. Tipner 5,60 m.

Kõrgushüpe hooga: 1) veltv. J. Illak (II. div. srtk. vägi) 1,65 m.; 2) veltv. R. Kesküll 1,60 m.; 3) v. a. o. O. Juurikas (Sv. haigemaja) 1,55 m.; 4) rms. E. Tipner (Pion. pat.) 1,55 m.; 5) v. a. o. H. Bysa (Side pat.) 1,50 m.; 6) kdt. K. Neubauer (Sv. Üh. Ö.) 1,50 m.

Kolmikhüpe hooga: 1) kpr. A. Kask (Ranna pat. nr. 6) 12,70 m. (uus kaitseväge rek.); 2) n. ltn. E. Losman (Ratsa rüg.) 12,39 m.; 3) rms. E. Tipner 12,25 m.; 4) n. ltn. Rosenthal (1. jalgv. rüg.) 12,16 m.; 5) n. a. o. A. Torbek (Sv. Ü. Ö.) 12,0 m.; 6) asp. A. Kongas (Sv. Ü. Ö.) 11,82 m.

Kuul mõlemi kõega: 1) rms. A. Lehtmets (Autotankide div.) 21,66 m.; 2) v. a. o. V. Miller 21,33 m.; 3) kpr. D. Stamm (Lennuv. rüg.) 20,24 m.; 4) v. a. o. J. Suuk 19,62 m.; 5) v. a. o. P. Laos (2. soomusr. rüg.) 19,20 m.; 6) kpr. R. Kuiva (1. div. srtk. vägi) 19,16 m.

Ketasheide tug. kõega: 1) n. a. o. A. Balzer (Pion. pat.) 37,25 m. (uus kaitseväge rek.); 2) v. a. o. V. Miller 35,98 m.; 3) kdt. A. Dreiman 34,55 m.; 4) v. a. o. K. Ratnik (II. jalgv. rüg.) 34 m.; 5) kpr. (üksik eskadron) 33,55 m.

Ketasheide mõlemi kõega: 1) v. a. o. V. Miller (Sv. Ü. Ö.) 63,43 m.; 2) n. a. o. A. Balzer (Pion. pat.) 62,41 m.; 3) rms. E. Tipner 61,24 m.; 4) n. a. o. A. Torbek 60,89 m.; 5) kpr. L. Hiob (2. soomusr. rüg.) 58,32 m.; 6) rms. A. Lehtmets.

Granaadi viske: 1) rms. J. Kiil (Pion. pat.) 69,87 m.; 2) noor A. Puusild (III. div. õpekompani) 67,15 m.; 3) rms. J. Kaiste (I. jalgv. rüg.) 66,53 m.; 4) n. a. o. P. Verk (Sv. Ü. Ö.) 66,40 m.; 5) kpr. A. Kase-mets (I. jalgv. rüg.) 65, 11 m.; 6) rms. E. Einman (Side pat.) 63,71 m.!

Raskusheide (kerge raskus): 1) veltv. J. Illak (II. div. srtkv.) 13,27 m.; 2) v. a. o. P. Laos 12,99 m.; 3) v. a. o. V. Miller 12,75 m.; 4) kpr. K. Treufeldt (2. soomusr. rüg.) 12,61 m.; 5) n. a. o. A. Torbek 12,43 m.; 6) rms. A. Lehtmets (Auto-tank. div.) 11,84 m.

Õdaviske tugevama käega: 1) rms. A. Lehtmets 48,93 m. (uus kaitsevæ rek.); 2) v. a. o. Valdhof (I. div. srtkv.) 45,69 m.; 3) n. ltn. R. Tshernytsky (I. div. srtkv.) 44,95 m.; 4) v. a. o. R. Alkok (Aegna komand-tuur) 43,35 m.; 5) asp. A. Kongas 42,42 m.; 6) fms. J. Nurk (2. soomusr. rüg.) 42,23 m.

Õda mõlemi käega: 1) rms. A. Lehtmets (Auto-tank. div.) 74,82 m.; 2) kpt. A. Jõgi (kindr-staap) 69,42 m.; 3) rms. Kink (II. div. srtkv.) 69,39 m.; 4) n. ltn. R. Tshernytsky (I. div. srtkv.) 63,91 m.; 5) kdt. M. Valdman (Sv. Ü. Ö.) 55,94 m.

Sõjaväe 4 võistlus. (Granaadi viske mõl. k-ga, laskmine 300 m. peale, 100 m. ujumine lahti riietu-sega, 10 klm. rännak).

I. 7. jalgv. rüg. meesk. { asp. K. Treiman.
v. a. o. K. Meos.
n. a. o. A. Vladõschev.

II. Sv. Üh. õpeas. meesk. { ltn. A. Kaarik.
n. a. o. A. Tõnnis.
noor E. Mägi.

III. 10. jalgv. rüg. meesk.

Ujumine.

50 m. vabalt: 1) n. a. o. A. Janson (10. jalgv. rüg.) 35,7 sek.; 2) v. a. o. A. Arneman (Merevägi) 36,8 s.; 3) san. a. o. H. Mikk (I. div. staap); 4) n. ltn. Adler (Merevägi); 5) n. ltn. R. Piibe (Sv. Ü. Ö.); 6) n. a. o. A. Sarva (Vambola).

50 m. rakmetes: 1) sv. am. R. Trubok (Sõjam. jur. kons.) 1,3,2 min.; 2) noor A. Janson (10. jalgv. rüg.) 1,12,3 m.; 3) rms. A. Teder (Side pat.) 1,20 m.; 4) rms. N. Prihonof (6. jalgv. rüg.); 5) noor M. Klaar (Harju mk. rhv. ül.) 1,28,2 m.; 6) I j. m. A. Lill (Merevägi) 1,30 m.

100 m. vabalt: 1) n. a. o. A. Arneman (Merevägi) 1,29,9 m. (uus kaitsevæ rek.); 2) s. a. o. H. Mikk (I. div. staap); 3) n. a. o. A. Janson (10. jalgv. rüg.); 4) n. ltn. Adler (Merevägi); 5) kpr. H. Ojas (Sv. Ü. Ö.); 6) rms E. Stepanov (Ratsa rüg.)

500 m. vabalt: 1) rms. V. Almus (6. jalgv. rüg.) 10,31,7 m. (uus kaitsevæ rek.); 2) I j. m. A. Lill (Merivägi) 10,52,5 m.; 3) n. a. o. R. Koppa (Merivägi) 10,58,7 m.; 4) n. ltn. Adler 11,30,1 m.; 5) II j. m. J. Mikk (Merivägi) 11,45,1 m.; 6) kpr. R. Kreis (2. soomusr. rüg.) 12,5,3 m.

1000 m. vabalt: 1) I j. m. A. Lill (Merivägi) 23,52,8 m.; 2) rms. V. Almus 24,3,6 m.; 3) II j. m. J. Mikk (Merivägi); 4) n. a. o. R. Koppa (Merivägi); 5) kdt. E. Jänes; 6) rms. J. Schvalbe (Ratsa rüg.).

Vehklemine (espadron): 1) veltv. K. Oronok (+4-1); 2) veltv. K. Väärt (+4-1); 3) n. ltn. J. Luks (+3-2); 4) n. ltn. E. Peebesen (+2-3); 5) n. ltn. Reinhold (+2-3); 6) n. ltn. J. Langel (-5). Kõik kuus Sv. Üh. õpeasutustest.

Sõjaväe 7-me võistlus:

Koht	Väeosa	60 m. jooks rakmetes	Kaugushüpe hooga rakn.	Gran. viske mõl. käega	Ujumine 50 m. vabalt	Laskmine 200 mtr.	200 m. jooks rakmete 60 kg. liiva koriga	3 klm. jooks rakmetes	Punktid	
I	V. a. o. J. Piir . . .	Sv. Ü. Ö.	8,6	4,86	81,34	53,3	36	49,2 s.	6koht	34½
II	„ A. Torbek . . .	Üksik eskadron	9,2	4,84	86,37	50,8	29	46 „	12,10,2	36
III	„ N. Panof . . .	3. d. õpekomp.	9,0	4,58	73,62	46,4	52	53 „	11 koht	36½
IV	N. a. o. A. Schröder	Sv. Üh. Ö.	8,7	4,64	79,37	54,4	47	51 „	12 „	39½
V	„ P. Verk . . .	„ „ „	8,9	4,43	82,38	71,0	43	53,8 „	3 „	44
VI	Kpt. Margusson . . .	„ „ „	8,8	4,34	83,17	69,5	49	57,9 „	8 „	46
VII	V. a. o. P. Laos . . .	II. soom. rüg.	9,0	4,89,5	79,16	57,9	47	56,4 „	13 „	48
VIII	Kdt. J. Lest	Sv. Üh. Ö.	9,1	4,49	61,0	56,3	51	59,5 „	12,5,1 m.	49½
IX	„ O. Pork	„ „ „	9,6	4,29	71,03	83,8	41	57,4 „	4 koht	66½
X	Asp. K. Treimann . . .	7. jalgv. rüg.	9,0	4,35	69,55	53,5	25	59,8 „	9 „	68½
XI	Kdt. R. Kitt	Sv. Üh. Ö.	9,7	3,88	62,04	46,8	34	64 „	5 „	71
XII	Kpr. E. Parlo	Pion. pat.	9,9	4,29	66,17	61,8	37	2,14,2	7 „	77½

Klassiline viievõistlus:

Koht	Väeosa	Kaugushüpe hooga	Õdaviske	200 m.	Ketas	1500 m.	Punktid	
I	V. a. o. V. Miller . . .	Sv. Üh. Ö.	6,02	40,95	26	34,12	5 koht	14
II	Kpr. R. Kuiva . . .	I. d. srtkv.	5,71	34,27	25,1	33,90	5,03,3 m.	21½
III	Veltv. S. Efremof . . .	Pion. pat.	5,66	44,58	25,2	26,12	5,10 m.	25
IV	Kdt. V. Tentson . . .	Sv. Üh. Ö.	5,63	42,34	25,1	24,46	5,11 m.	28
V	Kpr. L. Hiob	II. soom. rüg.	5,74	34,58	25,6	33,17	4 koht	28

Täak: 1) n. ltn. J. Langel (Sv. Üh. Ö.) +6-1; 2) v. a. o. Schröder (Sv. Üh. Ö.) +5-2; 3) v. a. o. Eichwald (Sv. Üh. Ö.) +5-2; 4) n. ltn. A. Adof (Lennuväe rüg.) +4-3; 5) n. ltn. J. Luks (Sv. Üh. Ö.) +3-4; 6) n. ltn. E. Peebsen (Sv. Üh. Ö.) +2-5.

Murutõnis.

Üksikmärg: 1) n. ltn. Nordman (Sv. Üh. Ö.);

2) n. ltn. Leppik (Lennuvägi); 3) n. ltn. Deklau (Autotank. div.); 4) kol. ltn. Mamers (7. jalgv. rüg.).

Paarismärg: 1) maior Tuling } Sv. Ü. Öpeas.
sv. am. Borkvell }
2) n. ltn. Nordman (Sv. Ü. Ö.).
n. ltn. Leppik (Lennuvägi).
A. Veiss.

Soomusrongid ja raudteetankid.

(„Södur“ nr. 33 järg).

II. Tegevus ühes teiste soomusmasinatega.

(Soomusauto ja kiirelt liikuvad tankid, veoautodel juurdeveetud jalgvägi, jalgrattameeste kompaniid, vähemad ratsaväe osad, ja mitmetüübilised aeroplaanid).

Ülesanne. Oma mobilisatsiooni varjamine, vaenlase mobilisatsiooni segamine ja strateegilise tuliseina sünnitamine; need tuliseinad peavad olema võimalikult laiad ja löögivõimelised, s. o. vaenlasele valusamad. Maanteede, sildade ja tankide vöö tundmaõppimine ja selleks otstarbeks spetsiaalse kaardi kokkuseadmine. Kõik osavõtjad alluvad soomusrongide grupi ülemale, kelle korraldus peavad olema kõik side-abinõud ja võimalikult tugevamad tuli- ja löökrelvad.

Ülesanne väerinna staabist. Soomusrongide grupi ülema poolt saadetakse kõigile osavõtjatele rongidele erilised ülesanded, mida tuleb püüda täide viia. Üleliigne soomusrongide edasitormamine võib tegevusele kahjulikuks saada. Siin nõutakse rohkem meetodilist tööd nagu näiteks: juhuslikult jäävad soomusmasinate „tüivad“ maha, soomusrongid, kui tugevamaid, tungivad edasi, nagu juht rändavatel lindudel; saame kiilu, millega teatud piirkonnast läbitungida võib; selle järele on vaja kiirelt selle kiilu tippu kindlustada, oma mahajäänud tiibu järele tõmmates ja püüda nendega edasi lüüa.

Nii siis, kui soomusrongidest ja soomusautodest koosnev „rull“ tipust ehk tüüvalt kinni peetakse, tuleb vaenlase tõkkejõududega kokkupuuataval soomusgrupil vaenlase territooriumil „lennule“ asuda, — võimalikult kiirelt liikudes ja tiibadega haarates, kuid seda meetodi ei tule mitte järjekindlalt, shablooniliselt tarvitada, vaid see võib ainult erakorraline juhus olla. Mida sügavamale see „rull“ edasi liigub, seda parem on sõja algul. Kui kogu soomusmasinate grupp oma ülesande täitmise järele tagasi hakkab liikuma, siis on temal külukujuline asend ja tiibade haarded ilmtingimata tarvilikud. Tagasitõmbamine sünnib tugevama soomusrongi kaitse all. Iseenesest mõista, saadavad kogu gruppi tema tegevusel eskadrill aeroplaane, mis tema silmapiiri laiendavad ja teda ülevalt kindlustavad. Edasi on sega-soomusgrupil järgmised ülesanded:

a) Taktiliste piiralade valdamine ehk oma all kinnipidamine, mis tarvilikud meie peajõudude ärapaigutamiseks. Piiralade väljavahik on, nagu teada, sellest tingitud, et võimalik oleks peaaesjalikult just kahurväge ära kasutada (nüüd arvatavasti ka gaase). Esimesel kohal, nagu see igas sõjas, on hääd vaatluspunktid.

Soomusrongidele on ka vaatluspunktide valdamiseks tähtsad ja taktilised piiralad teiste väeliikide jaoks

— võivad samasugusteks ka soomusrongidele olla. Edasi võib sega-soomusrongist jalgväe juureandmisega luure-grupi luua (sakslaste nimetuse järele — „väline salk“).

Siis b) rannakaitse. Ilmasõjas võttis Itaalia oma randade kaitseks raudtee patareid tarvitusele; sedasama tegi ka Inglismaa, ainult vähemal määral. Muidugi on võitlus dessandiga produktiivsem, kui on kohal soomusgrupp, — meie organisatsioonis ühes raudtee patareiga. On vaenlane dessandi juba maale saatnud, siis aitavad soomusrongidele selle hävitamiseks kaasa soomusautod, tankid, aeroplaanid ja veoautodel juureveetud jalgvägi.

Igasuguste soomusmasinate ühise tegevuse parimaks kordaminekuks on vaja tehnilises ehituses ja taktiliseks tegevuseks neile anda; suurt liikumisküürust, tugevat tulistamisvõimet, läbipääsu võimet igast maastikust ja igasugustel teedel ja omadust — baasist tarviliku kauguse peale eralduda. Tehniliselt on vaja hää soomustamine, maskeerimisvärvid, soomusrongidel spetsiaalne lühem koosseis ja kõige paremini soomustatud vedur, päale selle kahesugust liikumismehaanismi — aur ja mootor; üldist soomusmasinate grupi (ühesarvatud tankid) liikumisküürust mitte vähem kui ratsaväel ööpäeva jooksul; alaline lahinguvõime olek; üldine otstarbekohane juhtatus soomusgrupi ülemuse kätes ning side väerinnal kergeautode ja jalgrataste abil.

Üldine tegevuskäik võib järgmine olla:

a) Soomusrongid tõmbavad oma päale vaenlase tule ja tähelepaneku: tankid — tungivad päale ja toimetavad läbi-murdeid;

jalgvägi — keda veoautodel juure veetakse ühes jalgrataste kompaniidega, kindlustab positsioone.

b) Soomusautod ja ratsavägi ühes soomusrongidega — jälgivad laialdasel väerinnal taganevat vaenlast. Võib ka vastupidine juhus olla: tankid ja jalgvägi annavad demonstreeriva löögi, päälöögi annavad aga soomusrongid, soomusautod. j. n. e. On võimalikud igasugused kombinatsioonid, mis teedest äraripuvad.

c) Kui raudtee vaenlase väerinda mõõda paralleelselt läheb, siis valmistavad soomusrongid oma kahurtulega ainult atakeerimist ette, kuna tankid, jalgvägi, dessant-grupid, jalgrattamehed ja soomusautod aga atakeerivad j. n. e. Üldse mõjub siin raudtee-liinide ja postteede asetuse tegevusplaanile päale. Hõreda teede võrgu juures peab see puudus üldiste juhatuste ja ägeda löögiga kaetud saama. Raudteed ja üldse teede võrk areneb aeg ajalt igal pool.

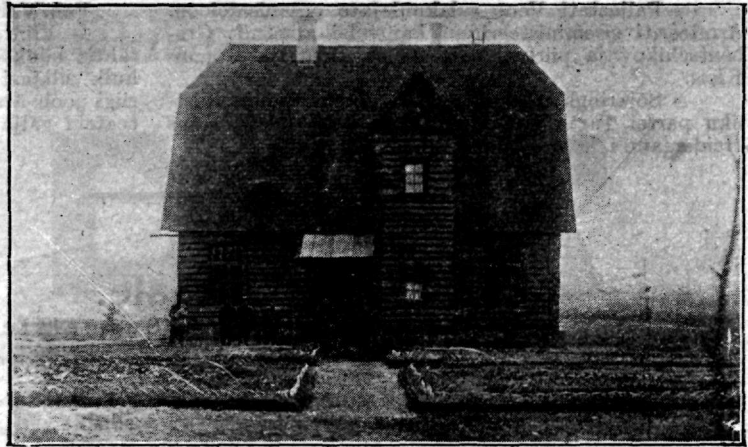
(Järgneb).

A. S. S.

Piirivalve elust.

*Mihalevka (Irboska lähedal)
kordoni hoone, mis ehitatud meie
piirivalve poolt ja mis osutub
kenamana hoonena kogu
ümbruskonnas.*

Kroonika.

— Sõjaväe ühendatud õpeasutuste 2. aastapäev oli 29. augustil. Sel puhul korraldati vabadusplatsil paraad, mida Riigivanem vastu võttis. Sõjakooli kursuse lõpetamise järele ülendati ohvitserideks 21 jalgväe ja 21 suurtükiväe kadetti.

— Inglise sõjaväe manöövritest 22—25. septembrini võtavad osa sõjaministri abi kindral P. Lill ja kindralstaabi kolonel N. Reek.

— Vab. Valitsus vabastas tervislistel põhjustel tegevast teenistusest 2. jalgväe rügemendi ülema kolonel S. Pinding'i, arvates teda erusse vormikandmise õigusega. Uueks 2. jalgväe rügemendi ülemaks määrati kolonel-letn. Baumann.

— Järjekorralise õpelennu puhul külastasid Tallinna 4 Soome veelennumasinat, millel sõitis 9 Soome lennuväe ohvitseri. Külalistele korraldas vastuvõtmise meie lennuväe ohvitseride kogu. Tagasisõidul peatasid lennukid Narva-Jõesuus.

— Vab. Valitsus lubas põllutöoministeriumile edasi lükata tasuta maasaajate pärijatelt rendi sissenõudmise, kuni vastava seaduse eelnõu vastuvõtmiseni.

— 30. augustil avati Rakveres mälestussammas vabadussõjas langenud sõjaväelastele, mille puhul korraldati suuremad pidustused ja paraad. Vabariigi Valitsuse esitajana viibis avamisel siseminister K. Einbund. Mälestussammas püstitati linna keskele; läks maksma ligi 1½ miljoni.

— Samal päeval avati ka Laiusel vabadussõjas langenud sõjaväelaste mälestussammas.

— Viljandimaa vabadussõjas langenute mälestussammas otsustati pikemate kaalumiste järele püstitada turuplatsile.

— Läti välisminister S. Meierovics'i matmine sündis Riias 27. augustil suure pidulikkusega. Eesti poolt panid pärjad välisminister K. R. Pusta, Riigikogu esitaja L. Raudkepp ja ajakirjanduse liidu nimel J. Lintrop. Matusepäeval lehvitsid ka Eestis leinalipud. Valitsusasutuste lõpetati töö kell 12. Tallinnas peeti Pühavaimu kirikus leinajumalateenistust.

— Siseminister esitas Vab. Valitsusele seaduseelnõu piirivalve üleajateenijate korteritega varustamise kohta, mille järele kaitseväelaste korteriga varustamise seadus pannakse maksma kordoni ülemast kuni varahoidja ametikohtadel teenivate üleajateenijate kohta.

— Piirivalve Vergi kordoni ülem n. allohvitser Elmar Öunapuu, kes kokkupõrkel Saksa laevameesetega haavata sai, suri Tallinna sõjaväe haigemajas

ja saadeti sõjaväeliste anavaldustega 27. aug. Balti jaama ning säält kodukohta Püssi valda.

— Samal päeval maeti Tallinna sõjaväe surnuaiale Jägala-Jõesuu kordoni ülem n. allohvitser Heinrich Peetov, kes 25. augustil õnnetut surma sai.

— Vab. Valitsus kinnitas kaitseliidu embleemi, mis järgmine: lennuks valmisolev oksideeritud hõbedane põhjakotkas, kellel vasaku jala küünte vahel riigivapp kuldsel põhjal, kuna kotka parema jala küünte vahel vapi kaitseks on kaheteraga mõök; mõõga tera on hõbedane.

— Kaitseliidu keskkogu määras 27. aug. kindlaks malevate aastapäevade tähtpäevad: Narva malevale — 2. pühapäev. novembris, Viru malevale — 1. pühapäev septembris, Järva malevale — viimane pühapäev mais, Tartu ja Tartumaa malevale — 5. detsembri, Saaremaa malevale — 2. pühapäev juunis, Võru malevale — 3. pühapäev novembris, Pärnu ja Pärnumaa malevatele — 1. pühapäev augustis, Valga malevale — 24. veebruar, Lääne malevale — 7. juuli, Sakala malevale — 29. september ja Petseri malevale — 29. märts. Tallinna ja Harju malevate aastapäevad jäeti esialgu lahtisteks.

— Kaitseliitlastele otsustati lubada tasu eest piiratud arvul üle normi padrunid tarvitada.

— Kaitseliidu keskkogu koosolekul kinnitati kaitseliidu propaganda osakonna koosseis järgmisena: juhataja V. Neggo, alalised liikmed: H. Laretei, Fr. Üibopuu, E. Peterson, H. Kompus ja R. Öövel, osakonna juriidiline nõuandja Th. Rõuk. Üksikasjalisema organiseerimistöö kava väljatöötamiseks valiti 7 komisjoni.

— Tartu „Vanemuine“ pühitses suuremate pidustustega 29., 30. ja 31. aug. oma 60 aastast tegevuse juubelit, millest ka Riigivanem osa võttis.

— Eesti maakondade liidu nõukogu koosolek peeti Võrus 25—27. aug., kus arutati omavalitsusse puutuvaid päevaküsimusi.

— Eesti-Läti maavõistlus lõppes tasakaalus 2:2; Tallinn-Riia võistlus andis Eestile võidu 3:2.

— Vene Teaduste Akadeemia 200 aasta juubelpidustused leiavad aset Moskvas ja Leningradis 1—21. septembrini. Eesti esitajatena võtavad osa haridusminister prof. B. Rahamägi, Tartu ülikooli professorid K. Schlosmann ja H. Kaho.

— Tallinna jõudsid kaks Tokio kehakasvatuse ülikooli õpilast, et siin paari nädala kestvuselt tutvuneda Eesti kehakasvatuse ja spordi arenemisega.

— Juuli kuu väliskaubandus on aktiivne 164,8 miljoni marka.

— Paljastati Vene salakuulajate organisatsioon. Arreteeriti siseministeeriumi kantselei ametnik Grebentschikov ja piirivalve valitsuse kirjutaja Roman Kleis.

— Sõjaringkonnakohtu surmaotsus kommunistliku partei Tartu komitee juhi ja salakuulaja Hans Heidemann'i kohta viidi täide 29. augustil.

Vab. Valitsus otsustas armuandmise palve eitavalt. — Viini Vene nõukogude saatkonnast põgenes tähtis nõukogude ametnik Jaroslavski ja viis kaasa hulk salajasi dokumente. Jaroslavski olla ühe suurriigi poolt ära ostetud ja juba mõni aeg tähtsaid salateid välja andnud.

O. K.

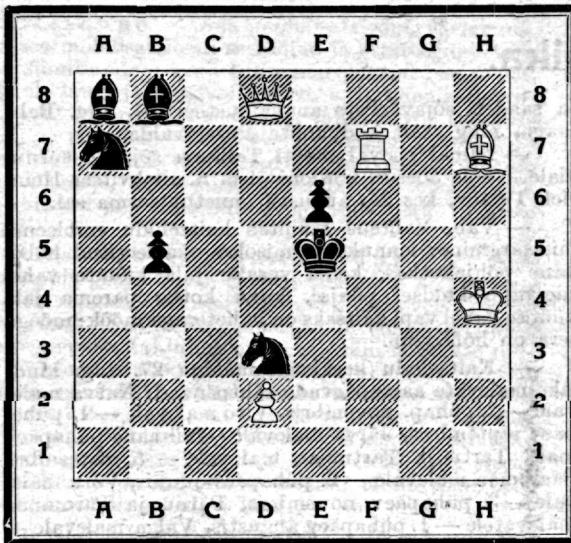
Male.

Toimetaja A. Burmeister.

Ülesanne № 34.

Kokku seadnud T. H. Bellington.
I. auhind „Birmingham Mercury“ turniiril.

Mustad.

Valged.

Valged: Kh4, Ld8, Vf7, Oh7, Ed2.
Mustad: Ke5, Oa8 ja b8, Ra7 ja d3, Eb5 ja e6.

Valged algavad ja annavad matt kahe sammuga.

Kindralstaabi 6. osakonna väljaandel
on ilmunud

Suurtükivägi,

tema otstarve, omadused ja ülesanded, mida teiste väeliikide juhid suurtükiväest peavad teadma.

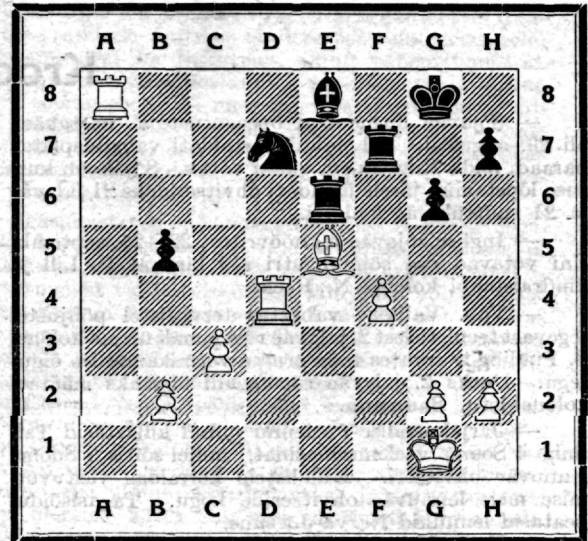
— Hind 25 marka. —

Saada „Sõduri“ toimetusest,
Tallinn, Pagari tänav nr. 1.

Lõpumäng № 25.

Magdeburgis mängitud partii viis järgnevale seisule:

Mustad.

Valged.

Valged: Kg1, Va8 ja d4, Oe5, Eb2, c3, f4, g2 ja h2.
Mustad: Kg8, Ve6 ja f7, Oe8, Rd7, Eb5, g6 ja h7.

Järg oli:

Valged.

Mustad.

(Holzhausen).

Wiegand.

1. Vd4—d6,

Vf7—e7,

2. Va8:e8+,

Ve7:e8,

3. Vd6:d7.

Kui 1. (Vd4—d6),

Ve6—e7,

siis 2. Vd6:d7,

Ve7:d7,

3. Va8:e8+.

Vankrid suluvad üksteisele teed.

Vastutav toimetaja E. Limberg.

Väljaandja: Sõdur. Tallinn, Pagari tän. nr. 1.

Lühikene Arisaka (Jaapani) süsteemilise vintpüüsi materjaal-osa kirjeldus.

Kokkuseadnud leitnant A. Teder.

— Hind 25 marka. —